

Vides pārraudzības valsts birojs

Rūpniecības iela 23, Rīga, LV-1045, tālr. 67321173, fakss 67321049, e-pasts vpvb@vpvb.gov.lv, www.vpvb.gov.lv

Rīgā

Atzinums Nr. 6-03/1

par valsts reģionālā autoceļa P4 Rīga-Ērgļi posma km 33,821 - 42,935 pārbūves ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) – dabas liegumu “*Lielie Kangari*” novērtējuma ziņojumu.

Derīgs līdz 2023. gada 16. novembrim

Paredzētās darbības ierosinātāja:

VAS “*Latvijas Valsts ceļi*”, reģ. Nr. 40003344207 (turpmāk - Ierosinātāja), adrese: Gogoļa iela 3, Rīga, LV-1050.

Novērtējuma ziņojuma izstrādātāja:

SIA “*Enviroprojekts*”, reģ. Nr. 40003683283 (turpmāk – Izstrādātāja), adrese: Mazā Nometņu iela 31, Rīga, LV-1002 sadarbībā ar AS “*Ceļuprojekts*”, reģ. Nr. 40003026637, adrese: Murjāņu iela 7A, Rīga, LV-1024.

Paredzētās darbības nosaukums un iespējamās norises vietas:

Valsts reģionālā autoceļa P4 *Rīga-Ērgļi* pārbūve posmā no 33,821 km līdz 42,935 km (turpmāk – Paredzētā darbība).

Pārbūvējamais valsts reģionālā autoceļa P4 *Rīga-Ērgļi* (turpmāk – Autoceļš P4) posms atrodas Ogres novada Suntažu pagastā un Ropažu novada Ropažu pagastā.

Ziņojums iesniegts Vides pārraudzības valsts birojā (turpmāk – Birojs)¹:

Paredzētās darbības ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) – dabas liegumu “*Lielie Kangari*” novērtējuma ziņojums (turpmāk – Ziņojums) Birojā iesniegts 2020. gada 6. jūlijā. 2020. gada 19. augustā un 14. oktobrī Birojs Izstrādātājam lūdzis papildus informāciju. Aktualizētais Ziņojums Birojā iesniegts 2020. gada 15. septembrī un tā papildinājumi 26. oktobrī.

¹ Laika posmā no 2011. gada līdz 2013. gadam salīdzināmai iecerei ar atšķirīgiem alternatīvu risinājumiem – Autoceļa P4 pārbūvei 35,7 – 45,0 km (Vāverkrogs – Jugla) jau tika veikts ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) – dabas liegumu “*Lielie Kangari*” novērtējums, kas nenoslēdzās ar plānotās darbības akceptēšanu, ņemot vērā Biroja 2013. gada 22. novembra atzinumā Nr. 3 “*Par Autoceļa P4 Rīga – Ērgļi rekonstrukcijas posmā 35,7 – 45,0 km (Vāverkrogs – Jugla) ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) – dabas liegumu “Lielie Kangari” – novērtējuma ziņojumu*” konstatēto. Ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) – dabas liegumu “*Lielie Kangari*” novērtējums koriģētai iecerei atkārtoti uzsākts 2015. gadā.

Atzinums izdots, pamatojoties uz likuma “*Par ietekmes uz vidi novērtējumu*” (turpmāk – Novērtējuma likums) 4. *prim* panta otro daļu un Ministru kabineta 2011. gada 19. aprīļa noteikumu Nr. 300 “*Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)*” (turpmāk – Noteikumi Nr. 300) 40. punktu.

I. Informācija par ietekmēto Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000):

1. Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamā dabas teritorija (Natura 2000) (turpmāk – Natura 2000 teritorija) – dabas liegums “*Lielie Kangari*” (turpmāk – Dabas liegums) atrodas Ropažu novada un Ogres novada Suntažu pagasta teritorijā. Dabas liegums dibināts 1957. gadā, bet Natura 2000 teritoriju tīklā iekļauts 2005. gadā. Dabas lieguma īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (turpmāk – ĪADT) kods ir LV0513400, un atbilstoši likuma “*Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām*” (turpmāk – ĪADT likums) 43. panta otrai daļai un likuma pielikuma 143. punktam Dabas liegums ir B tipa aizsargājamā teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu, izņemot putnus, un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai.
2. Dabas liegums ietver vienu no lielākajām osu grēdām Latvijā – Lielos Kangarus, kā arī tiem blakus esošās teritorijas un saistītos objektus – Kangaru ezeru, Lielkangaru purvu un pārmitros mežus ap to. Dabas lieguma platība laika gaitā ir mainījusies, 1957. gadā tas dibināts 630 ha platībā, bet Natura 2000 teritoriju tīklā tas iekļauts jau paplašinātā teritorijā (pievienojot aptuveni 1300 ha lielu platību). Dabas lieguma Natura 2000 teritorijas standarta datu forma aktualizēta 2019. gada decembrī², saskaņā ar to – Dabas lieguma platība ir 1938,75 ha.
3. Dabas liegumam ir izstrādāts Dabas aizsardzības plāns 2007.-2017. gadam (turpmāk – Dabas aizsardzības plāns), kurā izvērtētas Dabas lieguma dabas vērtības, līdzšinējās ietekmes faktori, definēti aizsardzības mērķi u.c. ar teritorijas aizsardzību un apsaimniekošanu saistītie jautājumi. Dabas aizsardzības plāna darbības termiņš pagarināts līdz 2022. gada 31. decembrim³. Saskaņā ar Dabas aizsardzības plānu Dabas lieguma aizsardzība un izmantošana realizējama bez speciāla teritorijas daļējuma funkcionālās zonās.
4. Dabas liegums izveidots, jo teritorijā atrodas lielākais un ievērojamākais osa valnis Latvijā, kura relatīvais augstums sasniedz 27 m, platums – 60-100 m, garums – 10 km. Dabas lieguma teritorijā vēsturiski izveidojusies savdabīga veģetācija un sastopamas retas un aizsargājamas augu, dzīvnieku un arī putnu sugas, kā arī Eiropas savienībā (turpmāk – ES) īpaši aizsargājami un prioritāri aizsargājami biotopi.
5. Saskaņā ar aktualizēto Dabas lieguma Natura 2000 teritorijas standarta datu formu (4.2. punkts) galvenās kvalificējošās Dabas lieguma aizsardzības pazīmes, kas nosaka Natura 2000 teritorijas kvalitāti un nozīmīgumu, ir biotops 9060 *Skujkoku mežs uz osveida reljefa formām, 7110* Neskarti augstie purvi* un 91D0* *Purvaini meži*. Galvenā kvalificējošā suga, kuras aizsardzībai Natura 2000 teritorija noteikta, ir dzeltenā dzegužkurpīte (*Cypripedium calceolus*). Lai arī Dabas liegums noteikts kā B tipa Natura 2000 teritorija, secināts, ka teritorijā ir liels skaits aizsargājamo putnu sugu. Turpat secināts, ka kvalificējošā pazīme ir arī lapkoku praulgrauzis (*Osmoderma eremita*), kas vienlaikus norādīts kā pazīme ar mazāku aizsardzības nozīmi.
6. Dabas aizsardzības plānā definēti šādi Dabas lieguma aizsardzības un apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķi: saglabāts neizmainīts Latvijas lielākās osu grēdas – Lielo Kangaru – reljefs ar tā vizuāli augstvērtīgām ainavām, saglabāti teritorijas biotopi ar tipiskajām un retajām augu sabiedrībām un dzīvotspējīgas reto un aizsargājamo sugu populācijas, kā arī sabalansētas dabas aizsardzības prasības ar teritorijas izmantošanu atpūtai un izglītībai, labiekārtojot atpūtas un teritorijas dabas vērtību izziņas infrastruktūru.

² Publiski pieejama: <https://natura2000.eea.europa.eu/>.

³ Saskaņā ar Latvijas Republikas Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministra K. Gerharda 2018. gada 30. janvāra rīkojumu Nr. 1-2/18 “*Par dabas aizsardzības plānu darbības termiņu pagarināšanu*”.

7. Saskaņā ar Dabas aizsardzības plānu par galvenajām dabas vērtībām Dabas liegumā tiek uzskatītas: 1. reljefs, augsne un kultūrvēsturiskā ainava, kas veido priekšnosacījumus retu un aizsargājamu dzīvotņu pastāvēšanai; 2. īpaši aizsargājami biotopi, tajā skaitā ES prioritāri aizsargājami biotopi (3150 *Dabīgi eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju*; 7140 *Pārejas purvi un slīkšņas*; 9010* *Boreālie meži*; 9080* *melnalkšņu staignāji*; 9060 *Skujkoku mežs uz osveida reljefa formām* ; 91D0* *purvaini meži*; 9180* *Nogāžu un gravu meži*; 7110* *Neskarti augstie purvi*); 3) Latvijā un Eiropā retas un aizsargājamas augu, bezmugurkaulnieku un putnu sugas; 4) ezeri; 5) viļņveida osa reljefs.
8. Atbilstoši jaunākajai pieejamajai informācijai⁴ Dabas liegumā pārstāvēti kopumā 15 ES aizsargājami biotopi, tajā skaitā 11 īpaši aizsargājami biotopi, kas iekļauti Ministru kabineta 2017. gada 28. jūnija noteikumos Nr. 350 “*Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu*”, un 7 Latvijā sastopami ES prioritāri aizsargājami biotopi, kas iekļauti Ministru kabineta 2006. gada 21. februāra noteikumos Nr. 153 “*Noteikumi par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu*”. Saskaņā ar *Natura 2000* teritorijas standarta datu formā ietvertu jaunāko informāciju Dabas lieguma teritorijā konstatētas 24 augu, 10 bezmugurkaulnieku, 20 putnu, 3 zīdītāju sugas, tostarp Dabas liegumā konstatētas 18 putnu sugas, 2 augu, 2 bezmugurkaulnieku un 1 zīdītāju suga, kuru aizsardzību nosaka 2009. gada 30. novembra Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību (turpmāk – Putnu direktīva), 1992. gada 21. maija Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/147/EK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (turpmāk – Sugu un biotopu direktīva) un 2000. gada 14. novembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 396 “*Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu*” (turpmāk – Noteikumi Nr. 396).
9. Dabas aizsardzības plānā un Ziņojumā norādīts, ka Dabas liegumu veido divas nosacīti dažādas daļas, kas savā starpā cieši ekoloģiski saistītas, veidojot vienotu kompleksu. Pirmo teritorijas daļu veido osveida valnis un priežu sausieņu mežu sugu sabiedrības; otru teritorijas daļu veido pārmitrie meži osu vaļņa pakājē un lielas augstā purva platības. Atbilstoši Dabas aizsardzības plānam un Ziņojumam pagājušā gadsimta divdesmitajos gados teritorijā ir veikti ievērojami meliorācijas darbi, izrokot vairākus grāvjus Lielkangaru purvā. Ticis pazemināts Lielā Kangaru ezera līmenis un būtiski ietekmēts purva hidroloģiskais režīms. Pašlaik lielākā daļa no senās meliorācijas sistēmas vairs nefunkcionē, aizaug un notiek hidroloģiskā režīma pakāpeniska renaturalizācija.
10. Atbilstoši Dabas aizsardzības plānā un Ziņojumā sniegtajam vērtējumam negatīvu ietekmi uz Dabas lieguma biotopiem pirms Paredzētās darbības īstenošanas ir atstājusi 20. gs. sākumā veiktā meliorācija Lielkangaru purvā un tuvējos mežos, kā rezultātā purva biotopi aizaug ar priedēm un viršiem, kā arī meliorācijas skartajās mežaudzēs attīstās egles. Lielo Kangaru vaļņa ainava vērtējama kā jutīga, to būtiski negatīvi var ietekmēt cirtes uz vaļņa nogāzēm, kā arī ceļu paplašināšana. Negatīvu ietekmi uz *Natura 2000* teritoriju atstāj arī tūrisma un rekreācijas radītā slodze un ar to saistītās sadzīves atkritumu izmešanas vietas. Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā vērsta uzmanība, ka nākotnē tūristu pieplūdums varētu būt būtisks Dabas lieguma dabas vērtību apdraudošais faktors, tādēļ nepieciešami papildus risinājumi tās organizēšanai. Dabas aizsardzības plānā un Ziņojumā uzsvērts, ka Dabas lieguma bioloģisko vērtību (īpaši ornitofaunu) negatīvi ietekmē tā atrašanās tiešā dolomīta karjera tuvumā. Papildus Ziņojumā novērtēts, ka līdzšinēji negatīvu ietekmi uz Dabas lieguma teritoriju rada arī esošais ceļš un tā uzturēšanas darbi. Proti, ceļam ir grants segums, kura putekļi veicina eitrofikāciju biotopa 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām* teritorijā, tāpat ziemā ceļa kaisīšanai izmantotais sāls vai citas ķīmisku vielu piedevas tiek ieskalotas Dabas lieguma teritorijā, tādējādi radot izmaiņas augsnes ķīmiskajā sastāvā un ietekmējot skujkoku vainagus, kā arī ceļa uzturēšanas darbu rezultātā var rasties koku mehāniski bojājumi.

⁴ <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=LV0513400&release=10#4>

II. Īss Paredzētās darbības raksturojums:

1. Autoceļa P4 kopgarums ir 97 km, tas atrodas Latvijas Republikas Satiksmes ministrijas īpašumā un ir nodots VAS "Latvijas Valsts ceļi" pārziņā.
2. Paredzētā darbība ir Autoceļa P4 pārbūve ceļa posmā no 33,8 līdz 42,9 kilometram, kas atrodas Ogres novada Suntažu pagastā (nekustamā īpašuma kadastra nr. 7488 0010 050) un Ropažu novada Ropažu pagastā (nekustamā īpašuma kadastra nr. 8084 0170 067). Pārbūvējamais Autoceļa P4 posms nogrieznī no 33,8 līdz 39,8 km atrodas Dabas lieguma teritorijā (aptuveni 5,5 km Ropažu novadā un 0,5 km Ogres novadā).
3. Saskaņā ar Ziņojumu Autoceļš P4 ir Rīgas un Vidzemes reģioniem nozīmīgs maršruts – vienīgais reģionālais autoceļš, kas tieši savieno apdzīvotas vietas Stopiņu, Ropažu, Ogres un Ērgļu novados. Ziņojumā norādīts, ka Autoceļa P4 nozīme īpaši pieaugusi saistībā ar pasažieru vilcienu satiksmes pārtraukšanu dzelzceļa līnijā *Rīga-Ērgļi*. Satiksmes intensitāte projektējamā posmā ir salīdzinoši zema, kas saistīts ar tā segumu (grants) un tehnisko stāvokli. Ziņojumā konstatēts, ka prasībām neatbilstošie Autoceļa P4 posmi kavē Suntažu un Ķeipenes attīstību un īpaši pastiprina Ogres novada apdzīvoto vietu Juglas un Līčupes iedzīvotāju nošķirtību.
4. Atbilstoši Ziņojumā sniegtajai informācijai Paredzētās darbības vieta ir mazapdzīvota – Ropažu novada teritorijā tuvākā apdzīvotā vieta ir Ropažu ciems, bet Ogres novada Suntažu pagastā – *Jugla*. Pārbūvei plānotā ceļa posma tuvumā nav blīvas apbūves. Arī Dabas liegums kopumā ir neapdzīvots – tā dienvidos atrodas viena viensēta un lieguma austrumu malā tam piekļaujas četru privātu saimniecību zemes. Gar osu vaļņa dienvidu piekāji tek ūdenstece *Mazā Jugla*, savukārt tā ziemeļu piekājē atrodas ūdensobjekts *Lielais Kangaru ezers* un Lielkangaru purvs.
5. Pārbūvējamajam Autoceļa P4 posmam pieslēdzas autoceļš C81 *Kangaru kalni – Krūmiņi* 35,01 km (Ropažu novada pašvaldības īpašums), pagasta ceļš 40,74 km (Ogres novada pašvaldības īpašums) un 25 nobrauktuves uz īpašumiem.
6. Atbilstoši Ziņojumā iekļautajai informācijai Autoceļa P4 pašreizējais normālprofils ir NP 9,5.
7. Satiksmes intensitāte projektējamā posmā 2019. gadā bijusi salīdzinoši zema (534 automašīnas diennaktī, kravas transportam veidojot aptuveni 11 % no kopējās intensitātes). Prognozēts, ka Paredzētās darbības īstenošana radīs priekšnosacījumus satiksmes intensitātes pieaugumam par ~ 30 % (līdz ~ 778 automašīnām dienā).
8. Saskaņā ar Ziņojumu pašlaik Autoceļa P4 pārbūvējamo posmu raksturo šādi apstākļi un no tiem izrietošās problēmsituācijas:
 - 8.1. Ceļa trase virzās pa Lielo Kangaru osu grēdas kores dabisko reljefu: tas ir līkumots, ar ierobežotu pārredzamību. Izliektu un ieliektu garenprofila līkņu esošie parametri pārsvarā ir nepietiekami un nenodrošina ne apdzīšanas, ne arī apstāšanās redzamības prasības pie ātruma $V = 90$ km/h un $V = 70$ km/h (vietām pat pie 50 km/h). Ceļa mazākā plāna līkne ir aptuveni 40 m.
 - 8.2. Projektējamā posmā pašreizējais ceļa klātnes platums lielākoties ir 10-11 m, tomēr vietām ceļa klātne ir arī būtiski šaurāka – apmēram 8 m (no Ziņojuma secināms, tas citu starpā saistīts ar neīstenotu ceļa un tā nomales uzturēšanu). Autoceļa P4 nodalījuma joslā, tai skaitā ceļa klātnes tuvumā, aug mežs.
 - 8.3. Posmā, kur ceļš iet pa osu grēdas augšējo daļu, tas abās ceļa pusēs ir nenorobežots. Stāvas nogāzes vairāk nekā 10 m augstumā, kā arī krūmu un koku apaugums neļauj savlaicīgi saskatīt bīstamos posmus un apdraud satiksmes drošību.
 - 8.4. Ceļa greiderēšanas rezultātā brauktuves malās izveidojušies līdz 0,5 m augsti grants vaļņi. Tie traucē ūdens noteci un lietus vai atkušņu laikā ceļu padara par ūdens uzkrāšanās vietu, kas uz brauktuves virsmas veido vairākus centimetrus dziļu dubļu slāni (it īpaši pavasaros).

- 8.5. Autoceļa P4 pārbūvējamajam posmam daudzviet nav ūdens atvades: ūdens vienmērīgi izkliedētā veidā no ceļa notek pa nogāzi, pārsvarā neveidojot izskalojumus, bet vietās, kur ceļa garenkritums pārsniedz 3%, dažviet veidojas izskalojumi.
- 8.6. Visā pārbūvējamajā Autoceļa P4 posmā ir raksturīgi vietējo ceļu pieslēgumi kāpumā, šaurā leņķī un ar ierobežotu uzbraukšanas redzamību.
- 8.7. Projektējamajā ceļa posmā kursē autobuss Nr. 7964 “Rīga-Suntaži-Madliena-Ērgļi” un ir autobusu pietura “Ķoderes”, kas neatbilst normatīvo aktu prasībām: pieturvietai nav izbūvētas pasažieru platformas un atbilstošs brauktuves paplašinājums.
- 8.8. Autoceļa P4 42. kilometrā (netālu no Ķoderu pilskalna) ar ceļa zīmi apzīmēta ievērojama vieta, taču nav papildus norādes vai citas informācijas par to, kas ievērojams šajā vietā būtu aplūkojams. Pārbūvējamā posmā ir Dabas lieguma dabas taka un skatu tornis, tomēr to tuvumā esošās autostāvvietas kapacitāte nav pietiekoša.
9. Rezumējoši, Ziņojumā pamatots, ka attiecīgā Autoceļa P4 posma stāvoklis norāda uz nepieciešamību veikt tā pārbūvi, lai nodrošinātu tā uzturēšanu atbilstošā stāvoklī un novērstu neatbilstību satiksmes drošības prasībām.
10. Ietekmes uz Natura 2000 teritoriju novērtējuma procedūras (turpmāk – Natura 2000 Novērtējums) ietvaros pamatā vērtētas un salīdzinātas divas autoceļa P4 pārbūves alternatīvas ar atšķirīgu pārbūves darbu apjomu, vienlaikus meklēti arī papildus iespējamie risinājumi ietekmes uz Natura 2000 teritoriju novēršanai un samazināšanai. Šajā kontekstā atzīmējams, ka salīdzināmai darbībai – Autoceļa P4 pārbūvei – iepriekš jau tika veikts Natura 2000 Novērtējums, kas nenodrošināja pietiekamu detalizāciju attiecībā uz sagaidāmo ietekmi uz Dabas lieguma dabas vērtībām, – novērtējums bez pilnvērtīga izsvēruma par ietekmes nozīmīgumu un būtiskumu Natura 2000 teritorijas ekoloģisko funkciju kontekstā (un iespēju to samazināt līdz līmenim, kas nenonāk pretrunā teritorijas aizsardzības mērķiem) noslēdzās ar secinājumu, ka būs nepieciešams izcirst ~ 1,5 ha meža īpaši aizsargājamus biotopos. Atbilstoši Noteikumu Nr. 9.7.2. apakšpunktam gadījumos, kad ietekmju mērogs un būtiskums uz Natura 2000 teritoriju, tās ekoloģiskajām funkcijām, integritāti un aizsardzības un izmantošanas mērķiem nav zināms, pieņem, ka ietekme būs būtiska.
11. Noteikumu Nr. 300 9.2. punkts paredz, ka, vērtējot paredzētās darbības ietekmi uz Natura 2000 teritoriju, sniedz paredzētās darbības un visu iespējamo risinājumu aprakstu attiecībā uz tās vietu un izmantojamo tehnoloģiju veidiem. Ievērojot minēto, Ziņojums daļēji atspoguļo gan Autoceļa P4 pārbūves risinājumus, kādi tie tika apsvērti iepriekš veiktā Natura 2000 Novērtējuma ietvaros, gan risinājumus, kādi papildus izstrādāti šī Natura 2000 Novērtējuma gaitā. Saistībā ar minēto gan atzīmējams, ka Ziņojumā izvēlēta pieeja risinājumu izklāstam apgrūtina iespēju pilnībā nodalīt tehnisko parametru un to radītās ietekmes atšķirības Paredzētās darbības alternatīvu variantiem, tai skaitā tādēļ, ka Ziņojumā iekļautie secinājumi par sagaidāmo ietekmi uz vidi ne vienmēr izdalīti konkrēti pa vērtējamo alternatīvu (vai to apakšvariantu) veidiem. Daļēji šāda pieeja saglabājusies arī pēc Ziņojuma aktualizācijas un papildus informācijas sniegšanas, jo novērtējuma tekstā vietām saglabājušies arī secinājumi par risinājumiem, kas vairs nav plānoti. Neatkarīgi no minētā, izvērtējis Ziņojumu kopsakarā ar Izstrādātājas sniegto papildus informāciju, Birojs atzīst, ka pēc Izstrādātāja sniegtajiem skaidrojumiem pašlaik ar atzinumu ir iespējams definēt risinājumus, kas Natura 2000 Novērtējuma kontekstā uzskatāmi par Paredzēto darbību. Šādā veidā – kā tas definēts ar Biroja atzinumu, par Paredzētās darbības pieļaujamību arī tālāk pieņemami novērtējumam sekojošie lēmumi.
12. Balstoties uz iepriekš minēto, Birojs secina, ka abu alternatīvu gadījumā:
 - 12.1. Autoceļam P4 paredzēts saglabāt ceļa normālprofilu – NP 9.5.

- 12.2. Autoceļa P4 nodalījuma joslas platums pēc pārbūves paredzēts 11 m. Saskaņā ar likuma *“Par autoceļiem”* 27. viens *prim* panta otrās daļas 4. punktu šādam nodalījuma joslas platumam atbilst vienas brauktuves autoceļš ar klātnes platumu no 8,5 metriem līdz 10 metriem, tomēr pēc Autoceļa P4 pārbūves tam paredzēts brauktuves asfalta segums ar segas platumu 6,5 m un nomales paredzētas 1,5 m platas.
13. Attiecībā uz atšķirībām starp 1. un 2. alternatīvu konstatējams sekojošais:
- 13.1. Saskaņā ar Ziņojumu 1. alternatīva paredz autoceļa P4 pārbūvi, saglabājot esošo reljefu, vienlaicīgi nodrošinot izmaiņas, kas pieļauj Dabas lieguma zonā maksimālo braukšanas ātrumu ne lielāku par 70 km/h (atsevišķās vietās 50 km/h) (ārpus Dabas lieguma – 90 km/h). 1. alternatīvas gadījumā pārbūves risinājumi autoceļu P4 ieskaujošos biotopus skartu minimāli, jo Dabas lieguma teritorijā ceļa trase iekļautos esošajā ceļa nodalījuma joslā un papildus zemju atpirkšana būtu nepieciešama tikai atsevišķās vietās, lai nodrošinātu zemes joslu autoceļa būves uzturēšanai un aizsardzībai.
- 13.2. 2. pārbūves alternatīva paredz, ka autoceļa P4 ceļa trase vairākos posmos neiekļautos esošajā ceļa nodalījumā joslā, jo pārbūves risinājumi paredzēti tādi, lai nodrošinātu izmaiņas, kas pieļauj Dabas lieguma zonā maksimālo braukšanas ātrumu 90 km/h. Lai to nodrošinātu, vairākos posmos būtu nepieciešami nogāžu nostiprināšanas pasākumi, kā arī trases taisnošana. 2. alternatīvas gadījumā būtu nepieciešams atpirkt papildus zemes taisnoto posmu zonās, un pārmaiņas skartu arī teritorijas īpaši aizsargājamus biotopus.
- 13.3. Autoceļa P4 pārbūves laikā plānots veikt atsevišķu ceļa posmu taisnošanu. Atbilstoši Ziņojumam 1. alternatīvas gadījumā ceļa klātnes virsmas paaugstināšanās sagaidāma vidēji par 21 cm, tomēr izmaiņas un taisnošana paredzēta esošās nodalījuma joslas ietvaros, bet garenprofila (vertikālos) taisnojumi paredzēti nodrošināt ceļa seguma biezuma robežās, nenorokot dabisko osa grēdu⁵. 2. alternatīvas gadījumā pārbūves risinājumi iecerēti arī daļēji ārpus esošās ceļa nodalījuma joslas, veidojot ceļa ierakumus un uzbērumus (reljefa izmaiņas).
14. Tādējādi būtiskākā atšķirība starp alternatīvām pēc būtības ir izvēle risinājumos, kādam braukšanas ātrumam nodrošināt pārbūvējamā Autoceļa P4 posma tehniskos parametrus. Proti, 1. alternatīvas gadījumā, lai nodrošinātu maksimālo braukšanas ātrumu ne lielāku par 70 km/h (vietām 50 km/h) – plāna un garenprofila taisnojumi varēs tikt īstenoti esošās ceļa konstrukcijas robežās. Savukārt 2. alternatīvas gadījumā, lai nodrošinātu braukšanas ātrumu 90 km/h – atsevišķās vietās ceļa likumu taisnošana un vertikālās pārmaiņas nozīmētu arī pārbūvi ārpus pašreizējās ceļa nodalījuma joslas un daļējas pārmaiņas reljefā. Birojs tāpat secina, ka, lai arī saskaņā ar Ziņojumu kopumā nevienā no alternatīvām Autoceļu P4 nav plānots paplašināt, tai skaitā tādēļ, ka tas jau pašlaik atbilst ceļa kategorijai ar normālprofilu NP 9,5, - dabā ceļam ir aizaugušas nomales, brauktuves malās izveidojies krūmu vai koku apaugums, ceļa greiderēšanas rezultātā brauktuves malās izveidojušies vaļņi. Tādēļ, lai nodrošinātu Autoceļam P4 paredzētos parametrus (neatkarīgi no alternatīvas), vietām būs jāveic vaļņu norakšanas un apauguma novākšanas darbības, lokālu stiprinājumu veidošana, lai samazinātu augsnes erozijas risku⁶, identificēto bīstamo koku ciršana Autoceļa P4 trases tuvumā u.c. darbības, kas identificēti kā būtiskākie Paredzētās darbības aspekti, kuriem

⁵ Atbilstoši Ziņojumam: *“Taisnotie posmi iekļauj sevī kā plāna taisnojumi (palielināti līknes rādiusi), tā garenprofila taisnojumi (iespēju robežās izlīdzināta kūkumu un ieliekumu starpība). Lieguma teritorijā attēlotie taisnotie posmi 1. alternatīvā ir garenprofila “vertikālie” nebūtiski taisnojumi ceļa seguma biezuma robežās, nenorokot dabisko osa grēdu, lai izliektu un ieliektu garenprofila līkņu parametrus drošākus apdzīšanas un apstāšanās redzamības prasību nodrošināšanai. 1. variantā lieguma teritorijā visi taisnojumi paliek esošās ceļa konstrukcijas iekšienē”.*

⁶ Saskaņā ar Ziņojumu, izvēloties nogāzes nostiprināšanas risinājumus, priekšroku plānots dot vietējai ainavai raksturīgiem materiāliem (ar oļiem pildīti gabioni) vai citiem vizuāli neuzkrītošiem paņēmieniem (piemēram, nogāzē iestrādāts *“ģeorežģis”* u.c.).

Natura 2000 Novērtējuma ietvaros meklēti saudzīgākie risinājumi (veicamo darbu apjoma un ietekmes izvērtējums iekļauts citās šī Biroja atzinuma apakšnodaļās).

15. Ziņojumā novērtēts, ka vietās, kur ceļa garenkritums nesasniedz 3%, ūdens vienmērīgi izkliedētā veidā no ceļa notek uz nogāzi, neveidojot izskalojumus, tādēļ šādās vietās arī pēc pārbūves ūdens atvade paredzēta bez papildus risinājumiem. Savukārt vietās, kur ceļa garenkritums ir lielāks par 3%, veidojas izskalojumi⁷. Lai tos novērstu, gar ceļu (tā nodalījuma joslas robežās) paredzēts veidot tekni ar lietus uztvērēja akām (gulijām) ar izvadu nogāzē vai pie nogāzes pēdas. Lai aizsargātu autoceļa P4 apkārtnē esošos biotopus, lietus uztvērējaka kolektora izvads paredzēts infiltrācijas akā ar ūdens infiltrēšanos gruntī, kas novērsīs izskalojumus⁸.
16. Viens no Autoceļa P4 pārbūves risinājumiem ir arī esošā stāvlaukuma paplašināšana ceļa kreisajā pusē, posmā (Pk 370+91), pie Dabas lieguma dabas takas un skatu torņa. Viens no Ziņojumā vērtētajiem risinājumiem ir stāvlaukuma paplašināšanas līdz 20 vieglo automašīnu vietām. Šādā risinājumā tiktu zaudēta biotopa 9180* *Nogāžu un gravu meži* platība 72,6 m² apjomā. Otrs izskatītais risinājums 1. alternatīvas koriģētajā variantā ir stāvlaukuma paplašināšana līdz 19 vieglo automašīnu vietām. Šādā risinājumā biotopa 9180* *Nogāžu un gravu meži* platības zaudējumi netiek prognozēti. Ārpus Dabas lieguma teritorijas, Autoceļa P4 posmā Pk 399+95s, ceļa labajā pusē paredzēts labiekārtots stāvlaukums 4 vieglajām automašīnām Ķoderu pilskalna apmeklētājiem.
17. Visu šķērsojošo elektropārvades līniju balstu attālums no ceļa šķautnes ir >1,5 m, kas atbilst A/S “*Sadales tīkls*” tehnisko noteikumu nosacījumiem, tādēļ balstu pārceļšana nav plānota.
18. Autoceļa P4 pārbūves darbi paredzēti, neveidojot tehniskos stāvlaukumus autoceļa būvniecības vajadzībām Dabas lieguma teritorijā. Piekļuve būvniecības vietai paredzēta pa esošo ceļa klātņi.
19. Būvdarbu izpildes gaitā satiksmi plānots novirzīt vai nu pa apvedceļu *Kangari* – P10 (5km) – *Ropaži* – V66 (21km) – *Sidgunda* – P8 (6km) – *Suntaži*, kas veido ceļa pagarinājumu par aptuveni 11 km (apbraucamā ceļa kopgarums – 32 km), vai arī pa apvedceļu *Kangari* – P10 (8km) – *Tīnūži* – P80 (21km) – *Glāzšķūnis* – P8 (12 km), kas veido ceļa pagarinājumu par aptuveni 20 km – *Suntaži* (apbraucamā ceļa kopgarums – 41 km).
20. 1. alternatīvas gadījumā, lai nodrošinātu zemes joslu autoceļa būves uzturēšanai un aizsardzībai, zonā no Pk 402+20 līdz Pk 405+60 (ārpus Dabas lieguma teritorijas) nepieciešama zemes atsavināšana no vairākiem īpašumiem, kopā aptuveni 1 600 m² platībā.
2. alternatīvas gadījumā zemes atsavināšana būtu nepieciešama aptuveni 49 280 m² platībā.
21. Ziņojumā iekļauta prognoze par pārbūves darbiem nepieciešamo izejmateriālu veidiem un apjomiem. Aprēķināts, ka asfalta segas būvniecībai būs nepieciešams aptuveni 7000 m³ asfaltbetona. Nesaistītu minerālmateriālu pamata būvniecībai plānots izmantot līdz 30 000 m³ dolomīta šķembu (plānots piegādāt dolomīta šķembas no tuvākiem karjeriem). Minerālmateriālu nomales veidošanai aprēķināti līdz 3000 m³ dolomīta šķembu (plānots piegādāt dolomīta šķembas no tuvākiem karjeriem), savukārt drenējošās kārtas izbūvei 4000 m³ – 5500 m³ smilts. Vērtēts arī nepieciešamais grunts materiāls uzbērumu veidošanai, kas būtiski atšķiras 1. un 2. alternatīvai. 1. alternatīvas gadījumā ~ 15 000 m³ grunts, savukārt 2. alternatīvas gadījumā jau ~ 127 000 m³, jo tiktu lielākā apjomā mainīts ceļa trases reljefs. Prognozēts, ka pārbūves darbiem būs iespējams izmantot arī grunti, kas tiks iegūta Autoceļa P4 pārbūves laikā – no esošajiem uzbērumiem ceļa nomalēs kā arī no uzbērumiem vai ierakumiem, ja tiktu īstenota 2. alternatīva.

⁷ Šie posmi attēloti Ziņojuma 2.-5. pielikuma Pārskata plānos.

⁸ Filtrakas/uztvērējaka tipveida tehnisko risinājumu parametri norādīti Ziņojuma 16. pielikumā.

22. Teritorijas ģeoloģiskos/hidroģeoloģiskos apstākļus Autoceļa P4 trasē vērtējis dr.geol. J.Lapinskis (turpmāk – Ģeoloģijas eksperts), 2012. gada 4. jūnijā sagatavojot atzinumu “Atzinums par autoceļa P4 Rīga-Ērgļi posma no km 35,7 līdz 45,0 (Vāverkrogs-Jugla) pārbūves ietekmi uz mūsdienu ģeoloģiskajiem procesiem un hidroģeoloģiskajiem apstākļiem, Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritorijā Natura 2000”. Ievērojot to, ka ģeoloģisko un hidroģeoloģisko apstākļu ziņā būtiskas izmaiņas nav novērotas, un bez īpašiem iniciējošiem apstākļiem to attīstība gadu gaitā nenotiek strauji, novērtējumam atkārtoti teritorijas pētījumi nav veikti. Saskaņā ar Ģeoloģijas eksperta vērtējumu osu vaļņa korē pastāv samērā specifiski drenāžas apstākļi, ko galvenokārt raksturo zems gruntsūdens līmenis, īslaicīgi un neizteikti sezonālie līmeņa maksimumi, raksturīgs gruntsūdens līmeņa kritums virzienā uz vaļņa nogāžu lejasdaļu, ļoti strauja nokrišņu un sniega kušanas ūdeņu infiltrācija. Ģeoloģijas eksperts sniedzis vērtējumu, ka pārbūvējamais Autoceļa P4 posms no inženierģeoloģiskā viedokļa ir izvietots samērā labvēlīgos apstākļos, un tāpēc dabas un vides aizsardzības jautājumu risināšana tieši attiecībā uz drenāžas, hidroģeoloģisko un hidroģeoloģisko apstākļu iespējamajām izmaiņām nevar radīt vērā ņemamas grūtības. Secināts, ka arī gadījumā, ja Autoceļa P4 pārbūves risinājumi paredzētu ierakumu un uzbērums veidošanu, tie (pateicoties osu grēdā esošiem specifiskiem drenāžas apstākļiem) nevarētu radīt vērā ņemamas hidroģeoloģisko un hidroģeoloģisko apstākļu izmaiņas, kas nelabvēlīgi ietekmētu Natura 2000 teritorijas ekoloģisko kvalitāti.
23. Vērtējot fiziskās izmaiņas, kas dabā radīsies Paredzētās darbības īstenošanas vietā (atbilstoši Noteikumu Nr. 300 9.2.7. apakšpunktam – piemēram, iegūtais derīgo izrakteņu apjoms, nocirstie koki, izmaiņas hidroģeoloģiskajā režīmā, ar apbūvi klātā platība), secināms, ka papildus iepriekš aprakstītajām – būtiskas fiziskas pārmaiņas dabā nav sagaidāmas (jo pārbūvēts tiek esošs autoceļš), tai skaitā nav sagaidāmas izmaiņas hidroģeoloģiskajā režīmā. Papildus pārmaiņas dabā (arī no ainaviskā viedokļa) saistāmas ar plānoto koku un krūmu ciršanu, kas laika gaitā izauguši uz ceļa nomalēm, kā arī krūmu un atsevišķu koku ciršanu Autoceļa P4 nodalījuma joslā. Atbilstoši Ziņojumam Paredzētās darbības īstenošanai izvēlētais risinājums Dabas lieguma posmā ir nevis Autoceļa P4 nodalījuma joslas pilnīga atbrīvošana no apauguma, bet ciršana izlases kārtā, balstoties uz SIA “Koku eksperts” sagatavotu izvērtējumu par nodalījuma joslā esošiem kokiem (pievienots Ziņojuma 8. pielikumā). Kopumā ~ 6 km posmā, 13,5 m joslā uz katru pusi no Autoceļa P4, novērtēti visi koki ar celma caurmēru lielāku par 20 cm, identificējot saglabājamus un nocērtamos kokus.

III. Visu Paredzētās darbības iespējamo risinājumu ietekmju novērtējums uz *Natura 2000* teritoriju – Dabas liegumu “*Lielie Kangari*”, tā ekoloģiskajām funkcijām un integritāti.

1. **Informācija par iespējami ietekmējamām dabas vērtībām (tostarp īpaši aizsargājamā biotopa vai sugas dzīvotnes platība, īpaši aizsargājamās sugas populācijas blīvums):**
 - 1.1. Lai veiktu Dabas liegumā esošo dabas vērtību inventarizāciju, kā arī, lai novērtētu dažādu Autoceļa P4 pārbūves alternatīvu iespējamo ietekmi uz Dabas liegumā konstatētajām dabas vērtībām, Darbības vietas un tai pieguļošās teritorijas apsekošanu un Autoceļa P4 pārbūves iespējamās ietekmes uz *Natura 2000* teritoriju novērtējumu laika posmā no 2012. –2013., kā arī 2020. gadā ir veikuši vairāki sertificēti sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperti, kuru vērtējumi *Natura 2000* novērtējuma uzdevumā ir savstarpēji papildinoši (ņemot vērā aktuālos pieejamos datus).
 - 1.2. Veiktās inventarizācijas rezultātā no Dabas liegumā kopumā pārstāvētajām īpaši aizsargājamām dabas vērtībām identificēti tie biotopi un sugas, kas atrodas Autoceļa P4 tuvumā un Paredzētās darbības iespējamā ietekmes zonā.

1.3. Saskaņā ar sugu un biotopu ekspertes S. Ikaunieces⁹ (turpmāk – Sugu un biotopu eksperte) 2020. gada 3. jūnija novērtējumu (pievienots Ziņojuma 10. pielikumā) Autoceļa P4 pieguļošajās teritorijās konstatēti 3 ES nozīmes aizsargājami meža biotopi – visplašāk pārstāvēts ir biotops 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām*, kas ir arī viena no galvenajām Dabas lieguma (kā Natura 2000 teritorijas) aizsardzības vērtībām atbilstoši tā standarta datu formai. Tāpat vairākos meža nogabalos ir biotops 9010* *Veci vai dabiski boreāli meži* un 9180* *Nogāžu un gravu meži*, bet atsevišķos poligonos konstatēti biotopi 9050 *Lakstaugiem bagāti egļu meži* un 91D0* *Purvaini meži*. Saskaņā ar Sugu un biotopu ekspertes atzinumu:

1.3.1. Biotops 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām* ir viena no Dabas lieguma īpašajām iezīmēm, tas pārstāvēts gandrīz tikai gar autoceļa malu uz osa nogāzēm, pie tam tas ir viens no retākajiem aizsargājamajiem meža biotopu veidiem Latvijā. Biotopa izplatība valstī tiek vērtēta 16,26 km², tā aizsardzības stāvoklis novērtēts kā slikts ar tendenci pasliktināties (Ziņojums Eiropas Komisijai par ES nozīmes biotopu (dzīvotņu) aizsardzības stāvokli Latvijā par 2013.-2018. gadu¹⁰). Tikai 5% biotopam ir laba kvalitāte, bet 95% biotopa kvalitāte ir zema un vidēja, t.sk. vairāk kā 25% ir zema kvalitāte. Būtiskākais negatīvais faktors aizsargājamās dabas teritorijās ir eitrofikācija un tai sekojošās veģetācijas izmaiņas, bet ārpus aizsargājamām teritorijām – mežaudzes nociršana kailcirtē un grants ieguve. Ceļu būvniecība vērtēta kā vidēji nozīmīga negatīva ietekme.

1.3.2. Pētāmajā teritorijā biotopa raksturojošo sugu sastopamība ir nevienmērīga, taču augsnes un reljefa apstākļi visur ir atbilstoši biotopa minimālajiem kvalitātes kritērijiem. Kvalitāte kopumā biotopu poligonos Dabas liegumā vērtēta vidēja un laba, ar zemu kvalitāti novērtēts tikai viens biotopa poligons. Tas atšķiras no kopējā stāvokļa valstī, akcentējot šīs vietas nozīmīgumu biotopa saglabāšanai valsts mērogā. Lielā mērā šādu vērtējumu ir ietekmējusi biotopu strukturālā daudzveidība, veco koku un mirušās koksnes klātbūtne, pateicoties ilgstošai mežsaimnieciskās darbības neesamībai osa nogāzēs. Saskaņā ar Natura 2000 teritorijas standarta daru formu biotops Dabas liegumā pārstāvēts 43,39 ha platībā.

1.3.3. Biotops 9010* *Veci vai dabiski boreāli meži* konstatēts 3 meža nogabalos ceļam pieguļošajās nogāzēs. Visos gadījumos tās ir osa ziemeļu nogāzes, kas mazāk pakļautas saules ekspozīcijai, tajās intensīvāk risinās eitroficēšanās procesi. Kokaudzē gan pirmajā stāvā, gan otrajā un paaugā dominē egles, piemestrojumā apses un platlapju koku sugas, veģetācijā praktiski nav sastopamas osiem specifiskās sugas, ir vairāk zaļsūnu un sīkkrūmu. Ceļam pieguļošajos biotopu poligonos biotopu kvalitāte vērtēta kā laba un izcila, pateicoties lielajam dabisko struktūras elementu daudzumam tajos. Saskaņā ar Natura 2000 teritorijas standarta daru formu biotops Dabas liegumā pārstāvēts 245,48 ha platībā.

1.3.4. Biotops 9180* *Nogāžu un gravu meži* konstatēts trīs poligonos uz osa ziemeļu nogāzes. Biotopa būtiskākā iezīme ir tā novietojums – biotops sastopams uz nogāzēm upju ielejās un sāngravās, kā arī augstienēs uz pauguru nogāzēm. Uz osu nogāzēm tas veidojas eitrofikācijas rezultātā palielinoties platlapju koku sugu piemestrojumam un izmainoties veģetācijai, kurā sāk dominēt nemorāliem mežiem raksturīgās sugas. Kokaudzē un paaugā dominē platlapju koku sugas – parastā liepa *Tilia cordata*, parastā kļava *Acer platanoides*, arī parastais osis *Fraxinus excelsior* un parastā goba *Ulmus glabra*, sastopami atsevišķi ozoli *Quercus robur*. Biotopa kvalitāte ceļam pieguļošajos poligonos vērtēta kā laba un izcila, konstatēts liels daudzums dabiskiem mežiem raksturīgu struktūru un vairākas dabisko mežu indikatorsugas. Biotopa kopējais

⁹ Sertifikāts Nr.044, derīgs līdz 02.01.2024. biotopu grupās *vaskulārie augi, sūnas, ķērpji, meži, virsāji, purvi*.

¹⁰ Pieejams: https://www.daba.gov.lv/upload/File/Publikācijas/REP_EK_2019_1_ES_dzivotnu_stavoklis_LV.pdf.

aizsardzības stāvoklis valstī vērtēts kā negatīvs ar neskaidrām nākotnes izredzēm, biotopa platība vērtēta starp 56 km² un 65 km². Valstī kopumā dominē vidējas kvalitātes biotopi, tāpēc kvalitatīvi augstvērtīgām teritorijām kā biotopiem Dabas liegumā ir liela nozīme. Saskaņā ar Natura 2000 teritorijas standarta daru formu biotops Dabas liegumā pārstāvēts 8,34 ha platībā.

- 1.3.5. Biotops 9050 *Lakstaugiem bagāti egļu meži* labā kvalitātē uz osa nogāzes konstatēts vienā meža nogabalā, mežaudzē dominē egles, piemistrojumā parastās liepas *Tilia cordata*. Zemesdzīves veģetācijā sastopama virkne nemorāliem mežiem raksturīgo sugu un papardes, raksturīga liela sugu daudzveidība, kā arī lielākā apjomā ir dabiskiem mežiem raksturīgās struktūras, īpaši mirusī koksne, atbilst potenciāla dabiska meža biotopa kvalitātes kritērijiem. Tā kā biotopa nosacījumiem var atbilst arī zemākas strukturālās kvalitātes mežaudzes un 2015. - 2018. periodā, kopš biotops tiek fiksēts, ir vērtēts, ka tikai aptuveni 30% biotopa platības ir labā kvalitātē, tad šī teritorija tiek vērtēta kā nozīmīga Dabas lieguma bioloģiskajai daudzveidībai. Saskaņā ar Natura 2000 teritorijas standarta daru formu biotops Dabas liegumā pārstāvēts 16,56 ha platībā.
- 1.4. Kopumā secināms, ka Sugu un biotopu ekspertes atzinumā esošās situācijas un dabas vērtību stāvoklis novērtēts salīdzināmi ar 2013. gadā sagatavotajā sugu un biotopu ekspertes I. Rērihas novērtējumā konstatēto (pievienots Ziņojuma 9. pielikumā). Vienlaikus Sugu un biotopu ekspertes 2020. gada 3. jūnija novērtējumā Autoceļa P4 pārbūves ietekmju novērtējums ietver ievērojami precīzākus iespējami zaudēto biotopu platību aprēķinus, balstoties uz ko bijis iespējams novērtēt arī sagaidāmās ietekmes nozīmīgumu Natura 2000 teritorijas kontekstā.
- 1.5. Vērtējot īpaši aizsargājamus biotopos pārstāvētās augu sugas, secināts, ka teritorijā ir šādu sugu atradnes – parastais plaušķērpis (*Lobaria pulmonaria*), košā zeltspore (*Hapalopilus croceus*), zālāpu smiltēnīte (*Arenaria stenophylla*), smiltāja esparsete (*Onobrychis arenaria*), ruiša pūķgalve (*Dracocephalum ruyschiana*), sirdsvieda divlape (*Listera cordata*), meža silpurene (*Pulsatilla paten*) un meža vizbulis (*Anemone sylvatica*).
- 1.6. Lai arī Dabas liegums Natura 2000 teritoriju tīklā iekļauts kā B tipa teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu, izņemot putnus, un biotopu aizsardzībai, - tas, ka Dabas lieguma ornitofauna tās kvalitātei un vienotībai ir nozīmīga, izriet gan no Natura 2000 teritorijas standarta datu formas, gan no Dabas aizsardzības plāna. Autoceļa P4 tuvumā un Paredzētās darbības iespējamās ietekmes zonā pārstāvēto ornitofaunu 2013. gadā vērtēja sugu un biotopu eksperte S. Martinsone¹¹ (turpmāk – Ornitoloģijas eksperte) un 2020. gada 29. maijā (ar 2020. gada 23. oktobra papildinājumiem) novērtējumu ir sniedzis sugu un biotopu eksperts R. Lebuss¹² (turpmāk – Ornitoloģijas eksperts). Saskaņā ar Ornitoloģijas ekspertes 2013. gada atzinumu (pievienots Ziņojuma 9. pielikumā) Autoceļa P4 malās esošais mežs lielākoties atbilst augstvērtīgai aizsargājamu putnu sugu dzīvotnei – mežaudzes ir dažāda vecuma, tajās ir arī ļoti lieli un veci, koki, kā arī daudz dabiska meža struktūras elementu (sausokņi, stāvoši stubeņi un liela izmēra kritālas). Vienlaikus putnu eksperte norādījusi, ka apsekojuma laikā tiešā ceļa tuvumā nav konstatēti koki ar lielām putnu ligzdām vai lieliem (piemēram, melnās dzilnas) dobumiem. 2020. gadā teritorijas novērtējumu ir veicis Ornitoloģijas eksperts (atzinums pievienots Ziņojuma 10. pielikumā), norādot, ka apsekojuma laikā īpaši aizsargājamās putnu sugas nav konstatētas, tikai dažviet autoceļa malā redzamas dzeņveidīgo putnu darbības pēdas, pamatā, kalumi, ko var būt radījuši arī īpaši aizsargājamās dzeņveidīgo sugas (izteikts pieņēmums, ka tā varētu būt melnā dzilna vai trīspirkstu dzenis). Vadoties no dabas datu pārvaldības sistēmā “Ozols” reģistrētās informācijas, Ziņojumā secināts, ka Autoceļa P4 apkārtnē līdz šim 18 vietās reģistrēti aizsargājamo putnu sugu novērojumi, no tiem četri Autoceļa P4 tiešā tuvumā (~ 20m – 30 m). Lai arī datu pārvaldības sistēmā nav

¹¹ Sertifikāts Nr.064 grupā *Putni*, derīgs līdz 3.08.2024.

¹² sertifikāts Nr.005 grupā *Putni*, derīgs līdz 13.05. 2023.

precīzas informācijas par novērojumu būtību, kā arī jomas eksperti ligzdošanu Autoceļa P4 tiešā tuvumā nav konstatējuši, novērtējuma nolūkiem Ziņojumā pieņemts, ka novērojumu vietās ir ligzdošanas vietas (sugas: apodziņš, bikšainais apogs, trīspirkstu dzenis.).

- 1.7. Ņemot vērā to, ka Dabas liegumā ir pārstāvētas arī aizsargājamas bezmugurkaulnieku sugas, to izplatību Autoceļa P4 tuvumā un Paredzētās darbības iespējamā ietekmes zonā 2012. gadā un 2020. gadā vērtējis sugu eksperts Dr. Biol. V. Spuņģis¹³ (turpmāk – Bezmugurkaulnieku eksperts). Saskaņā ar Bezmugurkaulnieku eksperta atzinumiem (pievienoti Ziņojuma 9. un 10. pielikumā) vērtējamā teritorijā konstatētas trīs Latvijā aizsargājamas gliemežu sugas mazais torņgliemezis *Ena obscura*, vēderainais vārpstiņgliemezis *Macrogastera ventricosa* un krokainais vārpstiņgliemezis *Macrogastera plicatula* (neviens no minētajām sugām nav iekļauta Sugu un biotopu direktīvas II pielikumā un Dabas lieguma Natura 2000 teritorijas standarta datu formā). Secināts, ka minēto sugu gliemežiem Dabas lieguma teritorijā ir bagātas populācijas, tās ir izolētas no tuvākajām populācijām. Konstatētās gliemežu sugas samērā bieži ir izplatītas piemērotos biotopos visā Latvijā. Papildinot secinājumus 2020. gadā, Bezmugurkaulnieku eksperts secinājis, ka mazais torņgliemezis lielākā skaitā sastopams mežos ar lielāku lapkoku īpatsvaru (uz liepu, apšu, lazdu, baltalkšņu stumbriem), savukārt uz bērzu, egļu vai priežu stumbriem tas atrodams reti. Populācija Dabas lieguma teritorijā ir bagāta un stabila, tai pašlaik ir labvēlīgs aizsardzības statuss. Populācijas relatīvais lielums ir vismaz 50 000 īpatņi. Bezmugurkaulnieku eksperts norādījis, ka uzskaitēs ar astoņu gadu laika starpību iegūtā aina ir līdzīga. Mazā torņgliemeža sastopamības rādītāji ir praktiski vienādi. Vārpstiņgliemežu 2020. gada jūnijā konstatēts divreiz mazāk nekā 2012. gada oktobrī, bet secināt, ka populācija samazinās, būtu pārsteidzīgi, jo šādas skaita svārstības var radīt arī laikapstākļu atšķirības dažādos gados un novērojumu laika izvēle (jūnijs un oktobris).
- 1.8. Novērtējumu par bīstamiem un bioloģiski augstvērtīgiem kokiem autoceļa nodalījuma joslā sagatavojis SIA “Koku eksperts” eksperts G.Leiburgs (arī sugu un biotopu eksperts grupās *meži un virsāji, vaskulārie augi, ķērpji, bezmugurkaulnieki*, dendrologs un arborists) (turpmāk – Koku eksperts). Koku eksperts koku inventarizāciju veicis 2019. gadā, koki dabā apsekoti un numurēti. Kokiem, kuri novērtēti kā saglabājami, veikta papildus topogrāfiskā uzmērīšana, nosakot to precīzu atrašanās vietu attiecībā pret Autoceļu P4 un īpaši aizsargājamiem biotopiem. Saskaņā ar Koku eksperta atzinumu (Ziņojuma 8. pielikums, atzinuma pielikumi integrēti arī Ziņojuma 6. un 7. pielikuma dokumentu kopā):
 - 1.8.1. Kopā dabā izpētes teritorijā numurēti un novērtēti 549 koki 6 km ceļa posmā. Konstatēti pavisam 17 vietējo koku sugu taksoni. Izpētes teritorijā ceļa nodalījuma joslā (13,5 m uz katru pusi no ceļa ass), atsevišķos gadījumos arī tālāk, novērtēti bīstami koki, kuru celma caurmērs ir lielāks par 20 cm. Nav novērtēti atsevišķi bīstami koki tālāk no brauktuves, kas sasvērūšies ceļam pretējā virzienā un ceļu neapdraud.
 - 1.8.2. Koku eksperta iegūtie dati liecina, ka mērķa suga osu biotopā – parastā priede sastopama vien 10,4 %. Savukārt lapu koki sastāda 67,4%. Neskatoties uz to, ka osa ziemeļu nogāzē lapu koku piemistrojums varētu būt lielāks kā dienvidu nogāzē, tas norāda uz spēcīgu meža biotopu aizaugšanu ar lapu kokiem, noēnojumu un eitrofikāciju, īpaši ceļa tuvumā.
 - 1.8.3. Izpētes laikā konstatēti 535 bīstami koki un 14 bioloģiski augstvērtīgi koki, bez bīstamības pazīmes. Kā galvenā bīstamības pazīme 42,08% gadījumu ir augtspējas zudums. Koku eksperta atzinumā koki atspoguļoti divās lielās grupās: likvidējamie (pieskaitot arī ekoloģiskos stumbeņus un kritalas) un saglabājamie (atsevišķi lielāko dimensiju bioloģiski augstvērtīgie koki).
 - 1.8.4. Koku eksperts ieteicis vairākus pasākumus nodalījuma joslā un tās tuvumā apsekoto koku kopšanai. Norādīts, kurus kokus nepieciešams nozāgēt un izvest, kurus saglabāt

¹³ Sertifikāts Nr.046 grupā *Bezmugurkaulnieki*; derīgs līdz 27.03.2024.

kā ekoloģisko kritalu, kuriem jāizzāģē bīstami zari, kuriem jāveic vainaga samazināšana, lai palielinātu koku drošību, vai jāveido vainaga drošināšanas sistēmas, lai nodrošinātu to ilgtspēju un vienlaicīgi palielinātu drošību ceļa zonā, kurus “galotņot” 6-10 m augstumā (saglabājot ekoloģiskos stumbeņus putnu ligzdošanai), kurus saglabāt neskartus.

2. Paredzētās darbības iespējamā ietekme, ar to saistītie apstākļi un plānotie Paredzētās darbības risinājumi (ietekmes mazināšanai):

- 2.1. ĪADT likuma 43. panta ceturtdā daļa noteic, ka paredzētajai darbībai, kas atsevišķi vai kopā ar citu paredzēto darbību var būtiski ietekmēt Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*), veic ietekmes uz vidi novērtējumu, bet 43. panta piektā daļa noteic, ka paredzēto darbību atļauj veikt, ja tā negatīvi neietekmē Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*) ekoloģiskās funkcijas, integritāti un nav pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem.
- 2.2. Šāds regulējums izriet no Eiropas padomes direktīvas 92/43/EKK par dabisku dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 6. panta 3. punkta, kas paredz, ka, *ņemot vērā novērtējuma atzinumus par ietekmi uz minēto teritoriju, un saskaņā ar 4. punkta noteikumiem, kompetentā valsts iestāde piekrīt plāna vai projekta īstenošanai tikai tad, ja tā ir pārliecinājusies, ka netiks izjaukta attiecīgās teritorijas viengabalainība, un vajadzības gadījumā noskaidrojusi plašas sabiedrības viedokli.*
- 2.3. Paredzēto darbību daļēji ir plānots realizēt *Natura 2000* teritorijā – Dabas liegumā, pārbūvējot jau esošu ceļu. Vadoties no izvērtēšanas un piesardzības principa, Paredzētās darbības ietekme jānovērtē un tai (gadījumā, ja tā pieļaujama) jānoteic tādi īstenošanas nosacījumi, kas kļiedē pamatotas šaubas par būtisku ietekmi. Novērtējot un nosakot darbības realizācijas nosacījumus, nepieciešams atrast saprātīgu līdzsvaru starp teritorijas attīstību un dabas aizsardzību, nepieļaujot, ka būvniecība un objekta ekspluatācija negatīvi ietekmē *Natura 2000* teritorijas ekoloģiskās funkcijas un integritāti un ka tā nonāk pretrunā ar teritorijas izveidošanas un aizsardzības mērķiem.
- 2.4. Secināms, ka Dabas lieguma izveides un aizsardzības mērķis ir saglabāt neizmainītu osu grēdas reljefu ar tā vizuāli augstvērtīgajām ainavām, saglabāt teritorijas biotopus ar tipiskajām un retajām augu sabiedrībām, kā arī dzīvotspējīgas reto un aizsargājamo sugu populācijas. Būtiska nozīme šādu aizsardzības mērķu kontekstā ir biotopa 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām* aizsardzība, kas iekļauts *Natura 2000* teritorijas standarta datu formas 4.2. apakšpunktā kā nozīmīgākā teritorijas kvalitātes vērtība. Vienlaikus ne mazāk būtiski ir nodrošināt arī citu dabas vērtību aizsardzību, jo tās kopumā nodrošina *Natura 2000* teritorijas ekoloģisko vienotību. Jo īpaši šādā novērtējumā ņemams vērā regulējums, kas noteikts attiecībā uz ES prioritāriem biotopiem, kuriem Sugu un biotopu direktīvas prasību kontekstā nodrošināms īpašs aizsardzības režīms.
- 2.5. Novērtējuma gaitā ir vērtēti vairāki Paredzētās darbības risinājumi, proti, ceļa pārbūvei izstrādāti alternatīvi pārbūves varianti, kuru galvenais izvērtēšanas kritērijs ir ietekme uz Dabas liegumu. Ziņojumā alternatīvu salīdzināšanai izmantoti šādi kritēriji – izmaiņas virszemes ūdeņu hidroloģiskajā režīmā, drenāžas apstākļu izmaiņas, jaunu pārmitru teritoriju izveidošanās iespējamība, ietekmes uz pazemes ūdeņu kvalitāti iespējamība un apmēri, ar nogāžu pārveidošanu saistīto ģeoloģisko procesu iespējamība un apmēri, karsta procesu aktivizēšanās iespējamība un apmēri, Mazās Juglas fluviālās litomorfoģenēzes aktivizēšanās iespējamība un apmēri, ietekme uz īpaši aizsargājamiem biotopiem, augu, putnu un bezmugurkaulnieku sugām, kā arī ietekme uz ainavu. Ietekmes abām alternatīvām (abiem variantiem) izvērtētas, ņemot vērā gan būvdarbu radītās ietekmes un riskus (īslaicīgās ietekmes), gan paliekošās un ekspluatācijas radītās ietekmes.

- 2.6. Attiecībā uz īpaši aizsargājamiem biotopiem, tajos pārstāvētajām augu sugām un iespējamām ietekmēm secināms, ka ceļa josla ir šaura, ceļa segums tieši robežojas ar mežu, kas atrodas izteiktā reljefa kritumā, bet pats Autoceļš P4 ir izvietots osa grēdas augšējā daļā, tāpēc pārsvarā tā tuvākā apkārtnē atbilst biotopam 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām*. Autoceļa P4 tuvumā (mazākās platībās) konstatēti arī citi biotopi, tomēr – vadoties gan no literatūras avotiem¹⁴, gan no Sugu un biotopu ekspertes atzinumā un Ziņojumā novērtētā, tie ir ekoloģiski tuvi biotopam 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām*. Secināms, ka visus biotopu veidus vairāk vai mazāk ietekmē osiem raksturīgās augsnes, kas nosaka biotopam 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām* raksturīgo sugu izplatību arī citos meža biotopu veidos, kas atrodas reljefa nogāzēs, tai skaitā biotopos: 9010* *Veci vai dabiski boreāli meži* un 9180* *Nogāžu un gravu meži*. Tādējādi, Paredzētās darbības vietā un tās iespējamās ietekmes zonā konstatēto meža biotopu pastāvēšanu, arī likumsakarības un mijiedarbības, kas nosaka to struktūru un funkcijas, pamatā noteic to ģeoloģiskā izcelsme (osveida reljefa forma), un to dalījums ir nosacīts (iespējamie ietekmes faktori un risinājumi tās nepieļaušanai, novēršanai un samazināšanai pēc būtības ir vienādi). Ja būvdarbi tiks veikti aizsargājamo biotopu platībās, tie tiks ietekmēti tieši un sagaidāms to zudums. Arī no Dabas aizsardzības plāna izriet, ka esošās ceļa klātnes paplašināšana, ja tāda tiktu realizēta, tiek vērtēta kā būtiska nelabvēlīga ietekme. Tāpat pārejošu ietekmi, kas var izpausties kā kvalitātes samazināšanās, var radīt pati būvdarbu fāze (arī nogāžu atbalsta, stiprinājumu pasākumi). Ietekmi uz biotopu kvalitāti var radīt arī plānotie koku ciršanas pasākumi nodalījuma joslā. Savukārt ceļa ekspluatācijas laikā sagaidāma sekundāra vai netieša ietekme uz biotopiem ceļa tuvumā, tai skaitā izmaiņas, ko radīs seguma nomaiņa.
- 2.7. Novērtējuma rezultātā secināts, ka 2. alternatīvas gadījumā sagaidāma tieša ietekme uz īpaši aizsargājamiem biotopiem un tajos pārstāvētajām augu sugām 33420 m² (3,342 ha) kopplatībā, kas izpaudīsies kā biotopu platību zudums. Ietekme sagaidāma gan uz biotopu 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām* (2,4851 ha), gan uz ES prioritāro biotopu 9180* *Nogāžu un gravu meži* (0,7246 ha) un 9010* *Veci vai dabiski boreāli meži* (0,1242 ha), kā arī nelielā platībā – uz biotopu 91D0* *Purvaini meži* (0,0082 ha). Būtiski mazāku tiešo nelabvēlīgo ietekmi uz īpaši aizsargājamiem biotopiem un tajos pārstāvētajām augu sugām radīs 1. alternatīva, kas būtiski mazākā apjomā paredz paliekošas ietekmes, kas izpaužas kā biotopu platību zudums. Sākotnējais Ziņojumā izstrādātais 1. alternatīvas risinājums paredzēja, ka Autoceļa P4 pārbūves gadījumā nebūtu iespējams izvairīties no tiešas un neatgriezeniskas ietekmes uz diviem īpaši aizsargājamiem biotopiem 108 m² kopplatībā (tiktu zaudēti aptuveni 36 m²¹⁵ biotopa 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām* un 72,63 m² ES prioritārā biotopa 9180* *Nogāžu un gravu meži*). Lai arī Sugu un biotopu ekspertes vērtējumā šāds risinājums netiek norādīts kā pilnībā nepieļaujams, tomēr Sugu un biotopu ekspertes novērtējumā arī neatspoguļojas dziļāks, Noteikumu Nr. 300 kritērijiem atbilstošs izvērums par to, vai un kā šāds pārveidojumu apjoms var traucēt ilglaicīgi saglabāt attiecīgajai teritorijai raksturīgās īpatnības, kas saistītas ar prioritārās dabiskās dzīvotnes klātbūtni, kuras saglabāšanas mērķis ir pamatots ar šīs teritorijas iekļaušanu ES nozīmes Natura 2000 teritoriju sarakstā. Atbilstoši Eiropas Savienības tiesas secinājumiem (sk., piemēram, lietu, C-258/1), šādos gadījumos novērtējums jāpapildina vai arī būtu jāpiemēro piesardzības princips. Tomēr Birojs secina, ka Natura 2000 Novērtējuma gaitā izstrādāts arī 1. alternatīvas papildus risinājums, kas sākotnēji prognozēto ietekmi uz ES prioritāri aizsargājamo biotopu 9180* *Nogāžu un gravu meži* ļauj novērst, nepieļaujot tā platības zaudējumu. Tas panākts, iestrādājot Ziņojumā izmaiņas stāvlaukuma risinājumos (samazinot tās kapacitāti līdz 19 vietām), kā arī iestrādājot tehniskajā risinājumā izmaiņas Autoceļa P4

¹⁴ Vadlīnijas "ES nozīmes biotopu aizsardzības un apsaimniekošanas vadlīniju rokasgrāmata", izstrādātas programmas "Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma" projekta ietvaros, 2017. gads.

¹⁵ Konkrētas vietas definētas Ziņojuma 5.5. tabulā, t.i. – nobrauktuvju no esoša ceļa salaiduma vietā 4,15 m² un 9,06 m² platībā, kā arī atbalsta sienas izbūves vietā no Autoceļa P4 pk 356+11 līdz pk 356+25 5,59 m² platībā.

nogāzei pie stāvlaukuma (pagarinot atbalsta sienu¹⁶). Līdz ar to – kā tas izriet no Ziņojuma, Paredzētās darbības 1. alternatīvas risinājumi vairs nav sagaidāms biotopa 9180* *Nogāžu un gravu meži* platības zaudējums 72,63 m² apjomā.

- 2.8. Attiecībā uz iespējamām kvalitātes izmaiņām Autoceļam P4 piegulošajos biotopos secināms, ka gan Dabas aizsardzības plānā, gan Sugu un biotopu ekspertes atzinumā, kā arī literatūrā (piemēram, rokasgrāmata "*Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā*"¹⁷, vadlīnijas "*ES nozīmes biotopu aizsardzības un apsaimniekošanas vadlīniju rokasgrāmata*"¹⁸) kā viens no biotopa 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām* apdraudošajiem faktoriem minēta vides eitrofikācija un biotopa neapsaimniekošana, ļaujot tam dabiski attīstīties, kā rezultātā (tai skaitā noņojuma rezultātā) priežu mežos pastiprināti izplatās egļe un vietām arī pameža krūmu sugas, kas nomāc gaismas prasīgās zemsedzes sugas. Egļu paaugas un meža otrā stāva veidošanās, pateicoties auglīgajām augsnēm, liek biotopam neatgriezeniski zaudēt savu vērtību, pakāpeniski pārejot citos biotopos, piemēram, 9010* *Veci vai dabiski boreāli meži*. Arī konkrētajā gadījumā no Ziņojuma izriet, ka Autoceļam P4 piegulošajos biotopos attīstījušies aprakstītie procesi, un jau sugu un biotopu ekspertes I. Rērihas 2013. gada atzinumā (pievienots Ziņojuma 9. pielikumā) vērsta uzmanība uz to, ka bez biotopa 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām* - citi Autoceļam P4 piegulošie radniecīgie biotopi būtu jāpieskaita biotopam 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām*, kas – kā secina Birojs – no prioritātes viedokļa ir viena no Dabas liegumā būtiskākajām (īpaši aizsargājama un saglabājama) Natura 2000 teritoriju tīkla vērtība. Tāpat konstatējams, ka minēto (nelabvēlīgo) procesu attīstību konkrētajā gadījumā veicina arī pašreizējais Autoceļa P4 segums, jo grants putekļu izplatība bagātina biotopus, tos eitroficējot, veicinot to aizaugšanu ar lapu kokaugiem, kā rezultātā izmainās dabīgā biocenozē un tiek apdraudētas vairākas specifiskas, īpaši aizsargājamas sugas, kam nepieciešami izgaismoti biotopi. Tādēļ no Ziņojuma izriet, ka Autoceļa P4 seguma nomaiņa un tam piegulošajos biotopos veicamie kopšanas pasākumi (kas nozīmē gan pameža izciršanu, gan izlases koku ciršanu atbilstoši Koku eksperta atzinuma norādījumiem¹⁹) – nepieciešami ne tikai satiksmes drošības uzlabošanai. Šādus pasākumus kā nepieciešamus atzinusi arī DAP, Birojam apstiprinot, ka Koku eksperta izvirzītie nosacījumi un rekomendācijas nosakāmas kā Paredzētās darbības īstenošanas obligātās prasības.
- 2.9. Atbilstoši Ziņojumam Paredzētās darbības īstenošanai būs nepieciešams nocirst tikai trīs kokus, kuri SIA "*Koku eksperts*" atzinumā (Ziņojuma 7. pielikums "*Bīstamo koku plāns*") atzīmēti kā saglabājami (koki ar numuriem 8886 (Liepa parastā *Tilia cordata*), 8857 (Liepa parastā *Tilia cordata*) un 8894 (Apse parastā *European aspen*, tikai stumbe), jo tie neļautu atjaunot Autoceļa P4 esošo normālprofilu NP 9,5 (koki atrodas 4,69 – 7,03 m attālumā no ceļa ass, ceļa kreisajā pusē; viens no kokiem – tikai stumbe). Risinājuma ietekme netiek vērtēta kā negatīva, sniedzot atsauksmi par Ziņojumu, arī DAP nav identificējusi to kā risinājumu ar būtisku negatīvu ietekmi uz biotopu kvalitāti.
- 2.10. Ar Autoceļa P4 pārbūvi Dabas lieguma teritorijā saistīta arī ceļa tuvumā esošo īpaši aizsargājamo sugu aizsardzība. Rokasgrāmatā "*Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā*" norādīts, ka viens no biotopa 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām* apdraudošajiem faktoriem ir ceļu rekonstrukcija, palielinot ceļa joslas platumu, jo raksturīgi, ka vērtīgu augu sugu populācijas nereti sastopamas tieši ceļmalās. Izvērtējot Paredzētās

¹⁶ Ziņojuma 14. pielikums.

¹⁷ Rokasgrāmata "*Eiropas Savienības aizsargājamie biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata*", 2. precizētais izdevums, Latvijas Dabas fonds un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 2013.

¹⁸ Vadlīnijas "*ES nozīmes biotopu aizsardzības un apsaimniekošanas vadlīniju rokasgrāmata*", izstrādātas programmas "*Natura 2000 teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma*" projekta ietvaros, 2017. gads.

¹⁹ SIA "*Koku eksperts*" atzinums (Ziņojuma 8. pielikums), kā arī šī atzinuma pielikumi, kas integrēti Ziņojuma 6. un 7. pielikumā.

darbības ietekmi uz Autoceļa P4 tiešā tuvumā esošajām īpaši aizsargājamajām sugām, Sugu un biotopu eksperte norādījusi, ka vairākām aizsargājamām sugām (parastais plaušķērpis (*Lobaria pulmonaria*), košā zeltspore (*Hapalopilus croceus*)) augtene ir koki, kuri Ziņojumā identificēti kā saglabājamie koki – attiecīgi (tos saglabājot) tiks nodrošināta sugas saglabāšana. Sugu un biotopu eksperte tāpat norādījusi, ka Autoceļa P4 apkārtnē konstatētās aizsargājamās augu sugas (zāļlapu smiltēnīte (*Arenaria stenophylla*), smiltāja esparsete (*Onobrychis arenaria*), Ruiša pūķgalve (*Dracocephalum ruyschiana*), sirdsvieda divlape (*Listera cordata*), kā arī meža silpurene (*Pulsatilla patens*) atrodas attālāk no ceļa, to atradnes nav ceļa nodalījuma joslā un 1. alternatīvas realizācijas gadījumā sugu atradnes nav pakļautas iznīcināšanai. Attiecībā uz sugas meža vizbulis (*Anemone sylvatica*) (ierakstīts Latvijas Sarkanajā grāmatā komerciāli apdraudēto sugu kategorijā) aizsardzību, norādīts, ka ceļa nodalījuma joslas robežā ar mežu konstatēti 5 meža vizbuļa eksemplāri. Ieteikts sugas atradni pirms darbu uzsākšanas dabā atzīmēt un gadījumā, ja darbu veikšana saistīta ar vietas pārveidošanu, augus izrakt un pārstādīt attālāk no ceļa līdzīgos augšanas apstākļos. Bez tam Sugu un biotopu eksperte Paredzētās darbības ietekmes mazināšanai izvirzījusi arī vairākus nosacījumus, tostarp norādot, ka Dabas lieguma teritorijā iespēju robežās ceļa nodalījuma joslu jāsaglabā bez mākslīgiem pārveidojumiem, granti nedrīkst nosegt ar ievestas augsnes kārtu un sēt zālāju sēklas, kā arī nogāzēs jāizmanto sieta pinumu, lai var uzdīgt savvaļas augu sēklas.

- 2.11. Ceļa pārbūves negatīvas ietekmes uz putniem var būt saistītas ar to mītņu zudumu, izcērtot putniem nozīmīgus kokus un barošanās biotopu degradāciju/traucējumu, kā arī ar trokšņa līmeņa paaugstināšanos ceļa pārbūves un tālākās izmantošanas rezultātā. Ornitoloģijas eksperts novērtējuma ietvaros autoceļa tuvumā nav konstatējis īpaši aizsargājamas putnu sugas un, pamatojoties uz teritorijā iepriekš veiktajiem putnu novērojumiem, tostarp dabas datu pārvaldība sistēmā “Ozols” pieejamo informāciju, sniedzis vērtējumu par tālākās autoceļa ekspluatācijas laikā sagaidāmo trokšņa līmeņa paaugstināšanās ietekmi uz īpaši aizsargājamajām putnu sugām. Ornitoloģijas eksperta ieskatā Paredzētā darbības ietekme uz autoceļa tuvumā novērotajām putnu sugām un to populācijām prognozējama kā nebūtiska, pat tad, ja satiksmes intensitāte palielināsies, jo putni izvērtējamā teritorijā esošam trokšņa piesārņojumam ilgstošā laika periodā ir pielāgojušies un lielākā vai mazākā mērā akceptēs tā pieaugumu arī pēc būtiskas satiksmes intensitātes palielināšanās. Ja trokšņa piesārņojuma intensitātes pieaugums izrādīsies pārlielu liels, iespējams, autoceļam tuvākās ligzdošanas teritorijas jūtīgāko indivīdu gadījumā izzudīs vai pārvietosies attālāk no autoceļa, Dabas lieguma iekšienē. Tomēr šāda ietekme (šāds izmaiņu vai pielāgošanās apjoms) netiek vērtēta kā tāda, kas var traucēt saglabāt attiecīgajai teritorijai raksturīgās īpatnības. Ornitoloģijas eksperts rekomendē Autoceļa P4 posmā, kas šķērso Dabas liegumu, noteikt ātruma ierobežojumu, kas samazina iespējamās putnu un autotransporta sadursmes. Vadoties no Ziņojuma, secināms, ka 1. alternatīvas gadījumā Dabas liegumā pieļaujamais braukšanas ātrums paredzēts 70 km/h (vietām 50 km/h).
- 2.12. Paredzētās darbības kontekstā traucējumu aizsargājamo putnu sugu ligzdošanai var radīt arī būvniecības un ar Paredzētās darbības īstenošanu saistītā koku ciršana Autoceļa P4 nodalījuma joslā. Kā to norādījusi Putnu eksperte, - sagaidāmā ietekme ir samērā īslaicīga, tomēr, ņemot vērā daudzu aizsargājamo putnu sugu lielo jutību pret traucējumiem ligzdošanas laikā, tā uzskatāma par pietiekami nozīmīgu, lai noteiktu atsevišķu darbu veikšanai ierobežojumu. Proti, lai mazinātu negatīvo ietekmi uz Dabas liegumā ligzdojošajām putnu sugām, pārbūves ietvaros paredzētā koku ciršana jāveic ārpus putnu ligzdošanas sezonas, t.i. periodā no 1. oktobra līdz 31. martam.
- 2.13. Paredzētas darbības realizēšanai iespējama ietekme arī uz Autoceļa P4 tuvumā esošo bezmugurkaulnieku sugu atradnēm. Pašlaik esošo grants segumu plānots nomainīt uz asfalta segumu, un Bezmugurkaulnieku eksperts norādījis, ka gliemežu populācijai esošā ceļa putekļu ietekme ir labvēlīga, jo vidē (augsnē, uz koku stumbriem) samazina pH. Ja pārtrauksies

putekļu plūsma uz ceļmalu, ilgtermiņā varētu mainīties vides pH (paskābināties), kas negatīvi ietekmētu konstatēto gliemežu sugu atradnes. Tajā pat laikā Bezmugurkaulnieku eksperta vērtējumā ceļa putekļu rezerves ir pietiekoši lielas, lai izmaiņas nebūtu straujas, turklāt biotopu struktūras un funkcijas saglabāsies iepriekšējā stāvoklī. Sniedzot savu vērtējumu par iespējamo ietekmes apjomu, Bezmugurkaulnieku eksperts kvantitatīvos datus sniedzis tikai par 1. alternatīvas sākotnējo risinājumu, kas paredzētu īpaši aizsargājamo biotopu neatgriezenisku zudumu $\sim 108 \text{ m}^2$ platībā, attiecīgi – 1. alternatīvas apakšvariantā tas sagaidāms mazāks (novērtēts, ka 1. alternatīvas gadījumā varētu tikt ietekmēti apmēram 220 mazā torņgliemeža īpatņi, bet 2. alternatīvas gadījumā – apmēram 67700 īpatņi; attiecībā uz vārpstiņgliemežiem novērtēts, ka 1. alternatīvas gadījumā varētu tikt ietekmēti apmēram 20 īpatņi, bet 2. alternatīvas gadījumā – 5500 īpatņi). Bezmugurkaulnieku eksperta vērtējumā populācijas indivīdu zudumu ir iespējams minimalizēt ar šādiem pasākumiem: 1. izcirsto koku atstāšanu satrūdēšanai ārpus ceļa ietekmētās zonas; 2. ar zemsedzes nogrābšanu un pārvietošanu ārpus ceļa ietekmētās zonas. Bezmugurkaulnieku eksperts sniedzis vērtējumu, ka 1. alternatīvas gadījumā populācijas zudums ir nebūtisks un to ilgtermiņā neietekmēs, savukārt 2. alternatīvas gadījumā – biotopu zudums populāciju varētu negatīvi ietekmēt vairākus gadus.

- 2.14. Bezmugurkaulnieku eksperts paudis viedokli arī par pretslīdes materiālu (smilts-sāls maisījumu) izmantošanu ceļa seguma uzturēšanai ziemas apstākļos. Saskaņā ar eksperta norādīto nav literatūras datu par pretslīdes materiālu negatīvu vai pozitīvu ietekmi uz gliemežiem. Pretslīdes materiālus pielieto ziemā, kad gliemeži atrodas augsnē un ir neaktīvi, līdz ar to pretslīdes materiāli tos tieši neietekmē. Vienlaikus norādīts, ka gadījumā, ja ietekme būtu negatīva, to ilustrēs atkārtotas gliemežu uzskaites, kuras rekomendēts veikt pēc 6 gadiem. Secināts, ka līdz tam nav nepieciešami īpaši aizsardzības pasākumi.
- 2.15. Potenciālu nogāžu noskalošanas risku var radīt lietus ūdens savākšanas un novadīšanas sistēmu neatbilstoša ierīkošana (lielu ūdens masu koncentrācija vienuviet), tāpēc vietās, kur garenkritums ir lielāks par 3%, no ceļa (nodalījuma joslas robežās) paredzēts organizēt ūdens atvadi (veidot tekni ar lietus uztvērēja akām (gūlijām) ar izvadu nogāzē vai pie nogāzes pēdas). Ziņojumā nav identificēts, ka filtrakas/uztvērējakas ierīkošana būtu saistīta ar būtiskām ietekmēm uz īpaši aizsargājamām dabas vērtībām. Ņemot vērā aku tehniskos parametrus un izmērus (aku tehniskie risinājumu parametri norādīti Ziņojuma 16. pielikumā), arī Birojs nekonstatē, ka to ierīkošana varētu būt saistīta ar būtiski negatīvām ietekmēm uz biotopiem, turklāt tie ilgtermiņā novērsīs nogāžu noskalošanās procesu aktivizēšanos, kā arī lietus uztvērējakas kolektora izvads paredzēts infiltrācijas akā, kur ūdens infiltrēsies gruntī, neradot apkārtnes izskalojumus).
- 2.16. No ģeoloģijas eksperta atzinuma izriet, ka tāda veida nelabvēlīga ietekme kā gruntsūdens līmeņa, kvalitātes un apmaiņas režīma izmaiņas, ģeoloģisko risku līmeņa pieaugums, potenciāla pārpurvošanās procesu attīstība varētu rasties tikai tad, ja būtu paredzēta esošo līkumu pārveidošana, būtiski palielinot to rādīšanos, kā arī notiktu būtiska osu grēdas reljefa pārveidošana. No Ziņojuma nav konstatējams, ka šādi risinājumi Paredzētās darbības gadījumā būtu plānoti. Vienlaikus 2. alternatīva paredz vērā ņemami lielākas izmaiņas Autoceļa P4 reljefā, to taisnojot tiktu īstenoti arī jauni uzbērumi un ierakumi, tādēļ 2. alternatīvas gadījumā Paredzētās darbības īstenošanai sagaidāma būtiskāka ietekme uz tādām Dabas lieguma aizsardzības vērtībām kā Lielo Kangaru reljefs un ainava. Minēto vērtību aizsardzība ietverta arī Dabas lieguma 1. aizsardzības mērķī – *“saglabāts neizmainīts Latvijas lielākās osu grēdas – Lielo Kangaru – reljefs ar tā vizuāli augstvērtīgām ainavām”*. Birojs saskaņā ar Ziņojumā norādīto nekonstatē, ka Paredzētās darbības 1. alternatīva paredzētu būtiskus reljefa pārveidojumus un ar to saistītos ainavas elementus (nav sagaidāmas būtiskas gruntsūdens līmeņa, kvalitātes un apmaiņas režīma izmaiņas, ģeoloģisko risku līmeņa pieaugums un potenciāla pārpurvošanās procesu attīstība).

- 2.17. Identificējot un vērtējot citus iespējamus ietekmes veidus, to izplatības ceļus, kumulatīvos ietekmes aspektus, no Ziņojuma izriet arī sekojošais:
- 2.17.1. Paredzētā darbība nav tieši saistīta ar ūdens resursu izmantošanu, pārbūves darbi neskars virszemes ūdens objektus, nozīmīga ietekme uz virszemes noteces intensitāti un/vai virzienu netiek identificēta. Secināts, ka hidroloģiskais režīms osu vaļņa piekāvē esošajās pārmitrajās teritorijās nemainīsies un jaunu pārpurvotu teritoriju veidošanās nav sagaidāma.
 - 2.17.2. Autoceļa P4 pārbūves laikā nelabvēlīgu ietekmi uz pazemes ūdeņu kvalitāti varētu atstāt neatbilstoša būvtehnikas izmantošana un avārijas. Nodrošinot atbilstošus drošības un risku pārvaldības pasākumus, minētie piesārņojuma un citu nelabvēlīgo ietekmju rašanās riski uzskatāmi par nebūtiskiem gan pēc apjoma, gan varbūtības.
 - 2.17.3. Paredzētās darbības vietā apstākļi pārsvarā uzskatāmi par celtniecībai labvēlīgiem. Osu valnis atbilst stabilitātes kategorijai "ļoti stabila" attiecībā uz karsta procesu izplatību. Virszemes karsta veidošanās risks pastāv zemajās teritorijās ap osu valni, bet, vērtējot ģeoloģiskos riskus, pat visnelabvēlīgākajā gadījumā Ģeoloģijas eksperts skarto teritoriju kopplatību un procesu intensitāti nekvalificē kā tādu, kas varētu traucēt Dabas lieguma ekoloģisko kvalitāti un teritoriālo integritāti.
 - 2.17.4. Prognozējot ar Paredzētās darbības īstenošanu un autoceļa P4 ekspluatāciju saistīto trokšņa traucējumu un gaisa piesārņojuma apjomu, netiek identificēts, ka tie atsevišķi vai summāri varētu radīt nozīmīgu ietekmi uz Natura 2000 teritorijas dabas vērtībām.
 - 2.17.5. Paredzētā darbība paredz Dabas liegumā esošās Lielo Kangaru dabas takas autostāvvietas paplašināšanu. Dabas aizsardzības plānā un Ziņojumā norādīts, ka jau pašlaik ietekmi uz Natura 2000 rada tūrisms un rekreācija, tādēļ Dabas liegumā nepieciešami tūrisma infrastruktūras uzlabošanas pasākumi. Ziņojumā prognozēts, ka, īstenojot Paredzēto darbību, var prognozēt gan satiksmes, gan rekreācijas slodzes pieaugumu, tomēr tas netiek vērtēts kā pārmērīgs. Šajā kontekstā Birojs secina, ka viens no Dabas lieguma izveides un aizsardzības mērķiem saistīts arī ar sabalansētu teritorijas izmantošanu atpūtai un izglītībai, tādēļ infrastruktūras labiekārtojums ir nepieciešams, jo tā cita starpā nodrošinās arī biotopu aizsardzību pret nekontrolētu slodzi.

3. Ietekmju novērtējums uz Dabas liegumu, tā ekoloģiskajām funkcijām un integritāti:

- 3.1. Ņemot vērā ĪADT likuma 43. panta un Noteikumu Nr. 300 prasības, ir veikts Paredzētās darbības ietekmes uz Dabas liegumu novērtējums un izstrādāti risinājumi negatīvas ietekmes novēršanai un mazināšanai. Veicot novērtējumu, ir ņemti vērā apstākļi un elementi, kas veido attiecīgās *Natura 2000* teritorijas (Dabas lieguma) viengabalainību un tīkla kopējo vienotību, kā definēts teritorijas aizsardzības mērķos un datu standarta veidlapā. Ievērojot konkrētās Paredzētās darbības veidu un tās plānoto realizācijas vietu, secināts, ka Paredzētajai darbībai nebūs ilgstošas kaitīgas ietekmes uz attiecīgās teritorijas viengabalainību. Lai gan ir sagaidāms, ka Paredzētajai darbībai būs lokāla ietekme, tā nav novērtēta kā tāda, kas nebūtu pieļaujama un savietojama ar teritorijas aizsardzības mērķiem un negatīvi ietekmētu tās ekoloģiskās funkcijas.
- 3.2. Lai arī Paredzētās darbības ietekmes uz Dabas liegumu novērtējums ne tūlītēji bija pietiekams galējo secinājumu izdarīšanai, uz ko norāda arī tas, ka *Natura 2000* Novērtējums 2013. gadā nenoslēdzās ar plānotās darbības akceptēšanu un arī atkārtotās novērtējuma procedūras rezultātā par sākotnējo Ziņojuma izteikti iebildumi, kas licis novērtējumu un tajā izdarīto secinājumus aktualizēt, ņemot vērā jaunāko pieejamo informāciju, – izdodot šo Biroja atzinumu, Birojs atzīst, ka ir iespējams *Natura 2000* Novērtējumu noslēgt, nosakot, ar kādiem risinājumiem Paredzētā darbība nav pieļaujama un kādiem var būt īstenojama. Arī pašlaik Ziņojuma tekstā saglabājas iespēja veikt

kvalitātes uzlabojumus, vienlaikus aktuālajā novērtējumā ir sniegta precīzāka informācija par paredzētajiem pārbūves risinājumiem, kas Natura 2000 teritorijas aizsardzības kontekstā ir saudzīgāki, kā arī ir aktualizēts ekspertu novērtējums, kas vērtējuši Paredzēto darbību un tās risinājumus, snieguši aktuālo informāciju par Dabas liegumā sastopamajām dabas vērtībām, novērtējuši ietekmju būtiskumu un Paredzētās darbības pieļaujamību, kā arī snieguši rekomendācijas ietekmes mazināšanai un novēršanai.

- 3.3. Izvērtējis Ziņojumu un tajā ietvertu pamatojumu, Birojs kopumā pievienojas no tā izrietošajiem secinājumiem par sagaidāmās ietekmes veidiem un ar to saistītajiem aspektiem (Noteikumu Nr. 300 9.4. – 9.7. apakšpunkts), ņemot vērā konkrēto Darbības vietu, tās aizsardzības mērķus, kā tie noteikti Dabas aizsardzības plānā, un risinājumus, kas izstrādāti, lai Paredzētās darbības ietekmi pēc iespējas samazinātu. Izdodot šo atzinumu, citu starpā ņemti vērā šādi apsvērumi:
 - 3.3.1. Nosakot konkrētās *Natura 2000* teritorijas un tās vides apstākļu īpašo raksturojumu, kā arī detalizējot aizsardzības mērķus konkrētajām sugām un biotopiem, kuru aizsardzībai Dabas liegums veidots, Dabas aizsardzības plānā ir noteikts, ka nedrīkst tikt izmainīts osu grēdas reljefs ar tā vizuāli augstvērtīgajām ainavām, teritorijas biotopi ar tipiskajām un retajām augu sabiedrībām, kā arī dzīvotspējīgas reto un aizsargājamo sugu populācijas.
 - 3.3.2. Novērtējumā ir ņemta vērā Paredzētās darbības un citu ietekmes faktoru kumulatīvā ietekme, ievērtētas līdzšinējās ietekmes, saskaņotība, saistība starp biotopu ekoloģiskajām struktūrām, to jutīgums (biotopu izturība/noturīgums pret pārmaiņām), iespējamā fragmentācija ar Paredzētās darbības realizāciju, biotopu spēja attīstīties, Paredzētās darbības ietekme uz šo spēju un potenciālu sasniegt Dabas lieguma aizsardzības mērķus.
 - 3.3.3. Šādā vērtējumā secināts, ka Paredzētā darbība ir jau esoša ceļa pārbūve, kas atradies Dabas lieguma teritorijā kopš tā dibināšanas, līdz ar to īpaši aizsargājamo biotopu integritāte Darbības vietā iepriekš jau bijusi ietekmēta un tas nav traucējis pastāvēt īpaši aizsargājamām dabas vērtībām. Vienlaikus Paredzētā darbība paredz ne tikai Autoceļa P4 posma klātnes uzlabošanas darbus, kā arī atsevišķas ceļa parametru izmaiņas, līdz ar to vērtēts, vai sagaidāmās izmaiņas var ietekmēt Autoceļa P4 tuvumā esošās dabas vērtības.
 - 3.3.4. Šādā novērtējumā ņemts vērā, ka Natura 2000 teritorijas integritātes jeb viengabalainības jēdziens ietver teritoriju veidojošās īpašības un ekoloģiskās funkcijas kā kopumu. Tādēļ, lai arī vērtējumā par nelabvēlīgu ietekmi uz Natura 2000 teritorijas integritāti pēc būtības ir jāpievēršas tikai tām sugām un dzīvotnēm, kam teritorija noteikta, kā arī šīs teritorijas saglabāšanas mērķiem²⁰, novērtējumā vienlaikus saprātīgi jāņem vērā arī tas, kā šīs mērķa sugas un dzīvotnes mijiedarbojas ar citām sugām un dzīvotnēm, apkārt esošo vidi. Birojs secina, ka ievērojot šo principu, Paredzētās darbības ietekmes novērtējums neaprobežojas tikai ar koncentrēšanos uz sugām un biotopiem, kuru aizsardzība pamatota ar Dabas lieguma iekļaušanu Natura 2000 teritorijā.
 - 3.3.5. Tāpat ņemts vērā tas, ka Natura 2000 Novērtējumā neizbēgami, - izsverot plānotas darbības ietekmi uz attiecīgās teritorijas viengabalainību, ekoloģiskajām funkcijām un aizsardzības mērķiem, izrietēs, ka starp dažādiem mērķiem pastāv arī savstarpējās pretrunas²¹. Šajā gadījumā šīs pretrunas daļēji izgaismojas tajā, ka biotopa 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām* aizsardzībai nepieciešami īpaši kopšanas

²⁰ Sk. Eiropas Komisijas vadlīnijas “*Natura 2000 teritoriju apsaimniekošana. Direktīvas 92/43/EEK 6. panta noteikumi*”, 2028. gads (45. lpp).

²¹ Sk. secinājumus arī Eiropas Savienības tiesas Lietā C-241/08.

pasākumi, citādi tas pakāpeniski pāriet citos biotopa veidos (kas arī ir aizsargājami), kā arī starp mērķi iespējami nemainīgā apjomā un labā kvalitātē saglabāt Dabas liegumā esošos biotopus un sugas un mērķi sabalansēt dabas aizsardzības prasības ar teritorijas izmantošanu atpūtai un izglītībai (arī labiekārtojot atpūtas un teritorijas dabas vērtību izziņas infrastruktūru).

- 3.3.6. Šādā novērtējumā secināms, ka Paredzētās darbības 1. alternatīvas gadījumā tieši tiks ietekmēti (zaudēti) ~ 108 m² biotopa 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām* un 72,63 m² ES prioritārā biotopa 9180* *Nogāžu un gravu meži*, savukārt koriģētajā 1. alternatīvā tikai 36 m² biotopa 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām*, kas atrodas būvdarbu veikšanas vietā. 1. alternatīvas koriģētajā variantā ar Paredzēto darbību zaudējamā biotopa platība sastāda aptuveni 0,0083% no biotopa kopējās aizņemtās platības Dabas liegumā un aptuveni 0,0002 % no tā aizņemtās platības Latvijā, kas netiek vērtēta kā ietekme ar negatīvu izpausmi uz Dabas liegumu Sugu un biotopu direktīvas 6. panta kontekstā. Tāpat sagaidāms, ka Autoceļa P4 nodalījuma joslā kopsummā tiks izzāģēti maksimums 495 bīstamie koki, maksimums 3 bioloģiski augstvērtīgi koki un ekoloģiski nevērtīgie koki (ar diametru zem 20 cm, kas samazina biotopu ekoloģisko kvalitāti). Skarto biotopu platības griezumā (salīdzinājumā ar to pārstāvību Dabas liegumā, valstī un Natura 2000 teritorijās) šāds 1. alternatīvas koriģētā varianta ietekmes apjoms nav būtisks un nozīmīgs. Savukārt 2. alternatīvas realizēšana paredz Dabas liegumā iznīcināt nozīmīgu biotopu platību – kopā 33420 m² (3,342 ha), tostarp iznīcinot 2,4851 ha biotopa 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām*. Novērtēts, ka tā ir ļoti nozīmīga platība, ņemot vērā, ka šis ir viens no retākajiem meža biotopu veidiem Latvijā, kura aizsardzība Dabas liegumā ir prioritāra. Secināms, ka 2. alternatīvas gadījumā risinājumi nonāktu arī pretrunā Dabas lieguma 1. aizsardzības mērķim – “saglabāts neizmainīts Latvijas lielākās osu grēdas – Lielo Kangaru – reljefs ar tā vizuāli augstvērtīgām ainavām”.
- 3.3.7. Vērtējumā par to, cik lielā mērā var būt pieļaujama Paredzētās darbības un ar to saistīto risinājumu īstenošana, lēmumu pieņemšana balstāma svērumā par to, vai ar plānotajiem pārveidojumiem tiks nemainīgi realizēts Natura 2000 teritorijai piemītošais potenciāls sasniegt teritorijas saglabāšanas mērķus, vai tiek uzturēta teritorijas spēja pašatjaunoties. No Sugu un biotopu direktīvas 6. panta regulējuma izriet, ka plānotu darbību īstenošanā pēc iespējas jānodrošina tāds risinājums, kas negatīvi neietekmē Natura 2000 teritoriju, izsverot visus iespējamus alternatīvu veidus un ietekmes novēršanas pasākumus, kas no šādas ietekmes ļauj izvairīties. Arī gadījumos, kad izņēmuma kārtā tiek lemts par tādas darbības īstenošanu, kuras negatīvu ietekmi novērst nav izdevies, apstiprinājumam izvirzītajai alternatīvai jābūt tādai, kas nodara vismazāko kaitējumu dzīvotnēm, sugām un Natura 2000 teritorijas integritātei – neatkarīgi no ekonomiskajiem vai kādiem citiem apsvērumiem²². Ņemot vērā minēto, kā arī balstoties uz Paredzētās darbības novērtējuma rezultātiem, Birojs atzīst, ka Paredzētās darbības 2. alternatīva nav pieļaujama, kā arī nav pieļaujams 1. alternatīvas risinājums, kas paredz ES prioritāri aizsargājama biotopa 9180* *Nogāžu un gravu meži* neatgriezenisku zudumu 72,63 m² platībā, jo Natura 2000 novērtējuma risinājumi apstiprina, ka no šādas ietekmes iespējams izvairīties.
- 3.3.8. Ziņojumā vērtēts, vai Paredzētās darbības realizācija var atstāt negatīvu ietekmi uz attiecīgajai teritorijai raksturīgo īpatnību nepārtrauktību (biotopu kā nepārtrauktu kopumu un veselumu). Paredzētās darbības ietekmi ir vērtējuši vairāki sugu un biotopu eksperti, izsverot ietekmes veidu un raksturu, ar Paredzētās darbības realizāciju sagaidāmās ietekmes būtiskumu. Secināms, ka biotopa platības

²² Sk. Eiropas Komisijas vadlīnijas “Natura 2000 teritoriju apsaimniekošana. Direktīvas 92/43/EEK 6. panta noteikumi”, 2018. gads (52. lpp.).

zaudējums 1. alternatīvas koriģētajā variantā lokāli ir sagaidāms, tomēr biotopa kā veseluma ekoloģiskās funkcijas netiks ietekmētas un platības samazinājums sagaidāms minimāls – meža masīvs netiks būtiski samazināts. Salīdzinājumā ar esošo situāciju un jau līdzšinējo ietekmi, - ar Paredzētās darbības 1. alternatīvas koriģēto variantu netiks radītas nozīmīgas pārmaiņas, kas var izsaukt biotopa izolētību (nošķirtību) no citiem tāda paša veida biotopiem, biotopa fragmentācija nepalielināsies, sugu migrācijas ceļi netiks ietekmēti. Vienlaikus ievērojami Natura 2000 Novērtējuma ietvaros nodrošināto ekspertu vērtējumos iekļautie, kā arī šajā Biroja atzinumā noteiktie nosacījumi.

- 3.3.9. Atbilstoši Sugu un biotopu ekspertu vērtējumam Paredzētās darbības 1. alternatīvas realizācija iespējama, ja pēc iespējas tiek saglabāta mežaudze, neatbrīvojot Autoceļa P4 nodalījuma joslu no kokiem, bet veicot tās kopšanu un izzāģējot kokus izlases veidā (tādejādi maksimāli novēršot biotopa integritātes traucējumus). Birojs secina, ka minētās prasības ir iestrādātas Paredzētās darbības ietekmes risinājumos un papildus veikta biotopa teritorijā augošo koku inventarizācija. Paredzēti speciāli pasākumi meža biotopu aizsardzībai un uzturēšanai.
- 3.3.10. Atbilstoši novērtētajam, ievērojot sugu un biotopu ekspertu izvirzītos ietekmi mazinošos pasākumus, nav sagaidāma negatīva ietekme uz īpaši aizsargājamām augu un bezmugurkaulnieku sugām, nav sagaidāmas būtiskas sugu populāciju blīvuma izmaiņas. Traucējumu putnu sugām mazināšanai plānots īstenot darbu veikšanas sezonālus ierobežojumus.
- 3.3.11. Novērtējot citas ietekmes, tai skaitā izmaiņas gaisa kvalitātē un trokšņa līmenī, nav secināts, ka ar Paredzēto darbību izraisītām izmaiņām vai traucējumiem, ja tiks ievēroti noteiktie ietekmes mazināšanas pasākumi, varētu būt ietekme uz aizsargājamās teritorijas struktūras un funkciju aspektiem, kuri ir jutīgi pret pārmaiņām (Noteikumu Nr. 300 9.2.6. punkts un pielikuma 2. tabulas 2. punkts).
- 3.4. Ņemot vērā visu iepriekš minēto, Birojs secina, ka Paredzētās darbības 1. alternatīvas koriģēto variantu īstenojot Ziņojumā norādītajā un vērtētajā veidā, kā arī ievērojot plānotos pasākumus ietekmju novēršanai un mazināšanai, kopumā nav sagaidāma tāda būtiska negatīva ietekme uz Dabas liegumu, kas varētu izjaukt tās viengabalainību jeb negatīvi ietekmēt tās ekoloģiskās funkcijas un integritāti, nonākot pretrunā teritorijas izveidošanas un aizsardzības mērķiem.
- 3.5. Ņemot vērā ĪADT likuma 43. panta un Noteikumu Nr. 300 prasības, ir veikts Paredzētās darbības ietekmes uz Dabas liegumu novērtējums un izstrādāti risinājumi negatīvas ietekmes novēršanai un mazināšanai. Ievērojot konkrētās Paredzētās darbības veidu un tās plānoto realizācijas vietu, Ziņojumā secināts, ka būtiska negatīva ietekme uz Dabas lieguma ekoloģiskajām funkcijām, integritāti, aizsardzības un izmantošanas mērķiem netiks radīta. Šādi secinājumi sniegti, pamatojoties uz sugu un biotopu ekspertu atzinumiem.
- 3.6. Pamatojoties uz ĪADT likuma 43. pantu, Paredzētās darbības 1. alternatīvas koriģētā varianta ietekmei nav nepieciešams noteikt kompensējošos pasākumus, jo, saskaņā ar Paredzētās darbības ietekmes novērtēšanas rezultātiem, - ar nosacījumu, ka tiek realizēti ietekmes novēršanas un mazināšanas pasākumi, - nelabvēlīga ietekme uz *Natura 2000* teritoriju, tās ekoloģiskajām funkcijām un integritāti, nav sagaidāma. Nav konstatējams, ka Paredzētā darbība būtu pretrunā ar tās izveidošanas un aizsardzības mērķiem.
- 3.7. Izvērtējis no Ziņojuma izrietošos un nepieciešamos risinājumus Paredzētās darbības ietekmes novēršanai, samazināšanai un monitoringam, Birojs secina, ka nav pieļaujami Paredzētās darbības realizācijā īstenot pieeju, kas neparedz vides aizsardzības iestāžu piedalīšanos būvniecības tehnisko risinājumu pārbaudē un to īstenošanas uzraudzībā, tai

skaitā tādēļ, ka būvprojektēšanas stadijā var būt nepieciešams atsevišķu risinājumu kontekstā pieiet ar īpašu piesardzību. Tādēļ šajā gadījumā ir pamatoti un sasniedzamajam mērķim atbilstoši noteikt, ka Paredzētās darbības īstenošanai nepieciešami VVD attiecīgās reģionālās vides pārvaldes izdoti tehniskie noteikumi.

II. Kopsavilkums par Paredzētās darbības ietekmi samazinošajiem un kompensējošajiem pasākumiem:

1. Natura 2000 novērtējuma procedūras rezultātā, izvērtējot iespējamās negatīvās ietekmes potenciālos avotus, izstrādāti risinājumi pasākumiem, kas ļauj izvairīties no negatīvas ietekmes uz Natura 2000 teritoriju, nodrošina tās novēršanu un mazināšanu. Citu starpā:
 - 1.1. Paredzētās darbības 1. alternatīvas koriģētais variants plānots tā, lai maksimāli saglabātu osu grēdas reljefu un īpaši aizsargājamo biotopu 9060 *Skujkoku meži uz osveida reljefa formām*. Koku izciršanu plānots veikt apjomā, kādu izvērtējis un pamatojis Koku eksperts, izcērtot tikai trīs kokus, kas novērtēti kā bioloģiski vērtīgi.
 - 1.2. Autoceļa P4 nodalījuma joslā esošo koku apsaimniekošanas pasākumus plānots veikt, pamatojoties uz sugu un biotopu ekspertu, Koku eksperta un DAP sniegtajām rekomendācijām.
 - 1.3. Saskaņā ar Sugu un biotopu ekspertes norādīto Dabas lieguma teritorijā iespēju robežās ceļa nodalījuma joslu ārpus asfaltētā seguma klātnes plānots saglabāt bez mākslīgiem pārveidojumiem, granti nenosedzot ar ievestas augsnes kārtu un zālāju, kā arī grants uzbērumu nostiprināšanai paredzēts lietot sieta pinumus. Vietās, kur plānota ceļa paplašināšana, paredzēts izmantot granti ar augstu kaļķu saturu.
 - 1.4. Pamatojoties uz Bezmugurkaulnieku eksperta atzinumu, veicot paredzētos darbus, zemsedzi plānots nogrābt un pārvietot ārpus ceļa ietekmētās zonas. Sešus gadus pēc autoceļa pārbūves paredzēts atkārtot gliemežu uzskaites. Ja populācija samazinās, abās ceļa pusēs visa Dabas lieguma teritorijā ārpus ceļa seguma jāizkaisa smalkas dolomīta atsijas vai dolomīta milti 0,1 kg uz ceļa metru.
 - 1.5. Ņemot vērā ornitoloģijas ekspertu atzinumos iekļauto novērtējumu un ierosinājumus, Paredzēto darbību plānots veikt ārpus putnu ligzdošanas, tas ir periodā no 1. oktobra līdz 31. martam.
 - 1.6. Veicot Autoceļa P4 pārbūvi, plānota sadzīves un bīstamo atkritumu savākšana. Tiek paredzēta regulāra atkritumu savākšanas sistēmas kontrole, lai izslēgtu sadzīves un bīstamo atkritumu nonākšanu vidē.
 - 1.7. Pārbūves darbu izpildes gaitā pārvietošanos plānots organizēt tikai pa esošo ceļa nodalījumu un pārbūvēto ceļa posmu.

III. Izvērtētā dokumentācija:

1. Biroja 2011. gada 12. augusta lēmums Nr. 3-n "*Par ietekmes uz Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) novērtējuma procedūras piemērošanu*".
2. Ierosinātajās 2015. gada 2. septembra vēstule Nr. 2.1/3753 "*Par autoceļa P4 Rīga - Ērgļi posma 35,7 - 45,0 (Vāverkrogs - Jugla) segas pārbūves ietekmes uz Natura 2000 teritoriju atkārtotu novērtējumu*" (Biroja reģistrācijas Nr. 2016).
3. Biroja 2015. gada 5. oktobra nosacījumi "*Nosacījumi autoceļa P4 (Rīga - Ērgļi) posma 35,7 - 45,0 km (Vāverkrogs - Jugla) Pārbūves ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) dabas liegumu "Lielie Kangari" novērtējumam*".

4. Ierosinātājas 2017. gada 16. jūnija vēstule Nr. 2.1/6710 "*Par ietekmes uz vidi novērtējuma procedūru autoceļa P4 (Rīga - Ērgļi) pārbūvei ceļa posmā 35,7 – 45 km (Vāverkrogs - Jugla)*" (Biroja reģistrācijas Nr. 3-01/1045).
5. Vides aizsardzības kluba (turpmāk – VAK) 2017. gada 8. oktobra vēstule/iesniegums Nr. 2017_3084 "*Par ceļa P4 rekonstrukcijas IVN procesu*" ar iebildumiem par autoceļa P4 uzturēšanas darbiem (Biroja reģistrācijas Nr. 3-01/1732).
6. Biroja 2017. gada 24. oktobra vēstule Nr. 3-01/1105 "*Par autoceļu P4 (Rīga - Ērgļi)*", ar kuru Birojs DAP un Valsts vides dienesta (turpmāk - VVD) Lielrīgas reģionālajai vides pārvaldei (turpmāk – Pārvalde) pārsūta VAK 2017. gada 8. oktobra vēstuli.
7. Biroja 2017. gada 24. oktobra vēstule Nr. 3-01/1106 "*Par autoceļu P4 (Rīga - Ērgļi)*", kurā Birojs informē VAK, ka tās vēstule/iesniegums ir pārsūtīts DAP un Pārvaldei.
8. DAP 2017. gada 22. novembra vēstule Nr. 3.15/821/2017-N-E "*Par autoceļu P4 Rīga – Ērgļi*", kurā sniegta atbilde uz VAK vēstulē/iesniegumā izteiktajām bažām saistībā ar Autoceļa P4 Dabas lieguma posma uzturēšanas ietekmi uz Dabas lieguma dabas vērtībām (Biroja reģistrācijas Nr. 3-01/1971).
9. Pārvaldes 2017. gada 14. decembra vēstule Nr. 4.4.-11/8324 "*Par autoceļu P4 (Rīga-Ērgļi)*" (Biroja reģistrācijas Nr. 3-01/2110).
10. Ierosinātājas 2020. gada 23. marta vēstule Nr. 2.1./3561 "*Par Natura 2000 teritorijas izvērtējuma termiņu*", kurā Ierosinātāja lūdz Birojam sniegt informāciju par iespēju pagarināt Natura 2000 izvērtējuma nosacījumu termiņu (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/509).
11. Biroja 2020. gada 26. marta vēstule Nr. 6-01/268 "*Par ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) dabas liegumu "Lielie Kangari" novērtējuma termiņu*".
12. Izstrādātājas 2020. gada 28. aprīļa elektroniska vēstule ar pielikumiem, kas satur paziņojumu par sabiedriskās apspriešanas publikācijām, sabiedriskās apspriešanas laikrakstu publikāciju kopijas, kā arī saites uz pašvaldību tīmekļa vietnēm, kurās ievietota informācija par projekta sabiedrisko apspriešanu (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/726).
13. Izstrādātājas 2020. gada 30. aprīļa elektroniska vēstule ar atskaiti par individuāli apziņotajiem Autoceļa P4 posmam piegulošo īpašumu īpašniekiem (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/753).
14. Izstrādātājas 2020. gada 8. maija elektroniska vēstule ar tīmekļa vietnes saiti, kurā redzams attālināti rīkotās sabiedriskās apspriešanas video.
15. Ogres novada Ķeipenes pagasta pārvaldes 2020. gada 7. maija vēstule Nr. 1.57./33 "*Par sabiedrisko apspriešanu saistībā ar autoceļa Rīga-Ērgļi (P4) pārbūvi ceļa posmā 33,821 – 42,935 km*" (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/780).
16. Fiziskas personas 2020. gada 5. maija elektroniska vēstule ar viedokli par Paredzēto darbību (Biroja reģistrācijas Nr. 1-07/765).
17. Ogres novada pašvaldības 2020. gada 7. maija vēstule Nr. 2-5.1/1735 "*Par autoceļa P4 Rīga-Ērgļi pārbūves posmā 33,821-42,935 km ietekmes uz Natura 2000 dabas liegumu "Lielie Kangari" novērtējuma ziņojumu*", kurā ietverti priekšlikumi par novērtējuma Ziņojumu (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/788).
18. Ogres novada Suntažu pagasta pārvaldes 2020. gada 6. maija vēstule Nr. 2-104/69 "*Sabiedriskā apspriešana*", kurā ietverts viedoklis par Paredzēto darbību (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/772).

19. Vides konsultatīvas padomes 2020. gada 12. maija vēstule Nr. 1-7 "*Par autoceļa rekonstrukciju Lielajos Kangaros*" ar priekšlikumiem par novērtējuma Ziņojumu (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/805).
20. Fiziskas personas 2020. gada 13. maija elektroniska vēstule ar viedokli par novērtējuma ziņojumu (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/820).
21. Biedrības "*Staburaga bērni*" 2020. gada 13. maija elektroniska vēstule ar pielikumiem (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/821).
22. Ropažu novada pašvaldības 2020. gada 14. maija vēstule Nr. 2020/2-15,3/E/392/N "*Par priekšlikumiem autoceļa Rīga-Ērgļi (P4) pārbūvējamajam posmam Lielajos Kangaros*" ar priekšlikumiem par novērtējuma Ziņojumu (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/827).
23. Fiziskas personas 2020. gada 12. maija vēstule (Biroja reģistrācijas nr. 5-01/855).
24. VAK 2020. gada 24. maija vēstule Nr. 2020_0009 "*Par Valsts reģionālā autoceļa P4 Rīga – Ērgļi posma km 33,821 – 42,935 pārbūves ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo teritoriju (Natura 2000) dabas liegumu "Lielie Kangari" novērtējumu*" (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/874).
25. Biroja 2020. gada 3. jūnija vēstule Nr. 6-01/521 "*Par ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000) novērtējumu*", ar kuru Birojs nosūta Ierosinātajai Ziņojuma sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtās iedzīvotāju un biedrību vēstules.
26. AS "*Ceļuprojekts*" 2020. gada 6. jūlija vēstule Nr. 11-319/01-5 "*Par a/c P4 Rīga-Ērgļi km 33,821÷42,935 pārbūves ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) dabas liegumu "Lielie Kangari" novērtējumu*", ar kuru AS "*Ceļuprojekts*" Birojā iesniedz Ziņojumu (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/1126).
27. VVD Pārvaldes 2020. gada 7. augusta vēstule Nr.2.3/6862/RI/2020 ar viedokli par Birojā iesniegto Ziņojumu (Biroja reģistrācijas Nr. 6-01/1324).
28. Ogres novada pašvaldības 2020. gada 7. augusta vēstule Nr. 2-5.1/2959 "*Par autoceļa P4 Rīga-Ērgļi pārbūves posmā 33,821-42,935 km ietekmes uz Natura 2000 dabas liegumu "Lielie Kangari" novērtējuma ziņojuma aktualizēto versiju*" ar viedokli par Birojā iesniegto Ziņojumu (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/1331).
29. DAP 2020. gada 12. augusta vēstule Nr. 4.9/4012/2020-N "*Par ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000) novērtējumu*" ar viedokli par Birojā iesniegto Ziņojumu (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/1356).
30. Biroja 2020. gada 19. augusta vēstule Nr. 6-01/781 Ierosinātajai un Izstrādātajai, ar kuru Birojs pieprasa sniegt papildinformāciju iesniegtajam novērtējuma ziņojumam.
31. AS "*Ceļuprojekts*" 2020. gada 15. septembra vēstule Nr. 11-319/01-5 "*Par a/c P4 Rīga-Ērgļi km 33,821÷42,935 pārbūves ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) dabas liegumu "Lielie Kangari" novērtējumu*", ar kuru AS "*Ceļuprojekts*" Birojā iesniedz Ziņojuma papildināto redakciju (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/1564).
32. VVD Pārvaldes 2020. gada 30. septembra vēstule Nr. 2.3/8099/RI/2020 "*Par ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas novērtējuma ziņojumu*" ar viedokli par Birojā iesniegto Ziņojumu (Biroja reģistrācijas Nr. 6-01/1658).
33. DAP 2020. gada 8. oktobra vēstule Nr. 4.9/5130/2020-N "*Par ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000) novērtējumu*" ar viedokli par Birojā iesniegto Ziņojumu (Biroja reģistrācijas Nr. 6-01/1701).

34. AS "Ceļuprojekts" 2020. gada 12. oktobra vēstule Nr. 11-418e/01-5 "Par a/c P4 Rīga-Ērgļi km 33,821÷42,935 pārbūves ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) dabas liegumu "Lielie Kangari" novērtējumu", kurā Izstrādātāja sniegusi skaidrojumus saistībā ar DAP 2020. gada 8. oktobra vēstulē izteiktajiem iebildumiem (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/1721).
35. Biroja 2020. gada 14. oktobra vēstule Nr. Nr. 6-01/944 Ierosinātājam un Izstrādātājam, ar kuru Birojs atkāroti pieprasa sniegt papildinformāciju iesniegtajam novērtējuma ziņojumam.
36. AS "Ceļuprojekts" 2020. gada 26. oktobra vēstule Nr. 11-428/01-5 "Par a/c P4 Rīga-Ērgļi km 33,821÷42,935 pārbūves ietekmes uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) dabas liegumu "Lielie Kangari" novērtējumu", ar kuru AS "Ceļuprojekts" Birojā iesniedz aktualizēto Ziņojumu (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/1825).
37. Ogres novada pašvaldības 2020. gada 11. novembra vēstule Nr. 2-5.1/4266 "Par autoceļa P4 Rīga-Ērgļi pārbūves posmā 33,821-42,935 km ietekmes uz Natura 2000 dabas liegumu "Lielie Kangari" novērtējuma ziņojuma aktualizēto versiju" ar viedokli par Birojā iesniegto Ziņojumu (Biroja reģistrācijas Nr. 5-01/1951).

IV. Paredzētās darbības novērtēšanas procesā apkopotie ieinteresēto pušu viedokļi un argumenti (tajā skaitā sabiedriskās apspriešanas rezultāti):

1. Informācija par sabiedrisko apspriešanu un Ziņojuma izstrādes gaitu:

- 1.1. Paziņojums par Ziņojuma sabiedrisko apspriešanu tika publicēts laikrakstos "Rīgas Apriņķa Avīze" 2020. gada 24. aprīļa numurā Nr. 31 (9047) un "Ogres Vēstis Visiem" 2020. gada 24. aprīļa numurā Nr. 31 (1019), kā arī Biroja mājaslapā www.vpvb.gov.lv, Ogres novada mājaslapā www.ogresnovads.lv, Ropažu novada mājaslapā www.ropazi.lv un Ierosinātājas mājaslapā www.lvceli.lv. Ar novērtējuma ziņojumu varēja iepazīties Ierosinātājas tīmekļa vietnē <https://lvceli.lv/apspriesana/#kangarkalni>.
- 1.2. Ziņojuma sabiedriskā apspriešana notika no 2020. gada 24. aprīļa līdz 24. maijam. Sabiedriskās apspriešanas sapulce atbilstoši 2020. gada 25. marta grozījumiem Ministru kabineta 2020. gada 12. marta rīkojumā Nr. 103 "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" 4.40. punktam, kas noteic pagaidu kārtību, kādā neklātienes formā (attālināti) organizējama vides normatīvajos aktos noteiktā sabiedriskā apspriešana ārkārtējās situācijas laikā, notika neklātienes formā (attālināti). No 5. līdz 12. maijam internetā bija pieejami novērtējuma materiāli, kas tika papildināti ar video prezentāciju. Jautājumus par ietekmes uz Natura 2000 novērtējuma procedūru Ierosinātājam varēja uzdot rakstot uz elektroniskā pasta adresi kangarkalni@lvceli.lv. Uz jautājumiem tika sniegta atbilde vienas darba dienas laikā. Papildus Ierosinātāja rīkoja tiešsaistes sapulci interneta sociālajā platformā Facebook, kurā Ierosinātājas un Izstrādātājas pārstāvji stāstīja par Paredzēto darbību un plānotajiem risinājumiem. Sabiedrībai bija iespēja uzdot jautājumus, izmantojot tiešraides saraksti. Sabiedriskās apspriešanas sapulces tiešraides dalībnieki galvenokārt izteica atbalstu 1. ceļa pārbūves alternatīvas variantam, interesējās par darbu uzsākšanas termiņiem, stāvlaukumu un autobusu pieturu izveidi, skartajām dabas (ainavas, biotopu, floras un faunas) vērtībām u.c. jautājumiem. Sabiedriskās apspriešana ilga 1 stundu, tās video skatīts aptuveni 3400 reizi, tika saņemti 85 komentāri. Uz komentāros ietvertajiem jautājumiem Izstrādātājas pārstāvis tiešraidē sniedza atbildes. Tiešraides video pieejams tīmekļa vietnē: <https://www.facebook.com/LVCELI/videos/916679372143971>.
- 1.3. Ziņojuma sabiedriskās apspriešanas laikā Birojā tika saņemtas 10 vēstules ar iedzīvotāju, biedrību un pašvaldību iesniegumiem.
- 1.4. 2020. gada 6. jūlijā Birojā tika iesniegta Ziņojuma precizētā versija, kurā veikti labojumi un

papildinājumi pēc sabiedriskās apspriešanas gaitā izteiktajiem viedokļiem. Paziņojums par Ziņojuma precizētās versijas iesniegšanu Birojā tika publicēts Ogres novada pašvaldības mājaslapā – www.ogresnovads.lv, Ierosinātājas mājaslapā – www.lvceli.lv, un Biroja mājaslapā – www.vpvb.gov.lv.

- 1.5. Ziņojuma izvērtēšanas gaitā Birojā tika saņemtas trīs atsauksmes - DAP 2020. gada 12. augusta vēstule Nr. 4.9/4012/2020-N, VVD Pārvaldes 2020. gada 7. augusta vēstule Nr.2.3/6862/RI/2020 un Ogres novada pašvaldības 2020. gada 7. augusta vēstule Nr. 2-5.1/2959.
- 1.6. Pamatojoties uz Noteikumu Nr.300 32. un 39. punktu, kā arī Novērtējuma likuma 20. panta otro daļu, Birojs 2020. gada 19. augustā ar Ierosinātājam un Izstrādātājam adresētu vēstuli Nr. 6-01/781 lūdza Ziņojumu papildināt ar nepieciešamo papildinformāciju.
- 1.7. Aktualizētā Ziņojuma izvērtēšanas gaitā Birojā tika saņemtas divas atsauksmes – 2020. gada 30. septembra vēstule Nr. 2.3/8099/RI/2020, kurā VVD Pārvalde atkārtoti vērš uzmanību uz vairākiem novērtējuma jautājumiem un 2020. gada 8. oktobra DAP vēstule Nr. 4.9/5130/2020-N, kurā tā norāda uz vairākiem Ziņojuma trūkumiem.
- 1.8. 2020. gada 26. oktobrī Birojā tika iesniegta Ziņojuma precizētā versija, kurā veikti labojumi un papildinājumi pēc institūciju norādījumu un rekomendāciju izvērtēšanas. Paziņojums par Ziņojuma precizētās versijas iesniegšanu Birojā tika publicēts Ierosinātājas mājaslapā – www.lvceli.lv un Biroja mājaslapā – www.vpvb.gov.lv.

2. Apkopotie viedokļi:

- 2.1. Paredzētās darbības Natura 2000 Novērtējuma ietvaros veiktās sabiedriskās apspriešanas un Ziņojuma vērtēšanas stadijās norādījumi un/ vai iebildumi galvenokārt bija vērsti uz Paredzētās darbības risinājumu ietekmes uz Dabas liegumu un tā dabas vērtībām novērtēšanu, ņemot vērā vērtēšanas nosacījumus, kas īpašu uzmanību liek pievērst iespējamām ietekmēm uz īpaši aizsargājamiem biotopiem, kuri konstatēti Dabas lieguma teritorijā, kurā plānots veikt Paredzēto darbību. Tāpat bija jānovērtē papildus pasākumu nepieciešamību īpaši aizsargājamo sugu saglabāšanai, kā arī Paredzētās darbības ietekmes un antropogēnās slodzes novēršanai vai mazināšanai Dabas lieguma teritorijās.
- 2.2. Natura 2000 Novērtējuma procesā iesaistījās arī DAP un VVD Pārvalde, kā arī VAK, savās atsauksmēs norādot uz papildinājumiem, kurus būtu nepieciešams iekļaut Ziņojumā, kā arī sniedzot priekšlikumus un rekomendācijas Paredzētās darbības ietekmes mazināšanai. VAK paudusi viedokli, ka arī 1.alternatīva paredz nepieļaujami lielu Autoceļa P4 taisnoto posmu garumu, jo saskaņā ar Ziņojumu – plāna un garenprofila taisnojumi tiks īstenoti kopskaitā 4.13 km garumā²³. Izteiktas bažas, ka būvniecības materiālu piegāde var palielināt derīgo izraktenņu ieguvi Dabas lieguma tuvumā (piemēram, dolomīta), par pretslīdes materiālu lietošanas ietekmi uz gliemežu sugām u.c. aspektiem. VAK aicina izskatīt iespēju samazināt Autoceļa P4 normālprofilu, noteikt Dabas lieguma posmā būtiski mazāku maksimālo braukšanas ātrumu u.c. risinājumus ietekmes nepieļaušanai vai samazināšanai.
- 2.3. Novērtējuma gaitā DAP vērta uzmanību uz vairākiem novērtējuma trūkumiem un lūdza Izstrādātāju veikt atbilstīgus precizējumus un papildinājumus gan Ziņojuma tekstā, gan tā grafiskajos pielikumos, tostarp papildināt vērtējumu saistībā ar sugu un biotopu ekspertu sniegtajiem atzinumiem. DAP ir paudusi viedokli, ka atbalstāma ir tikai Paredzētās darbības 1. alternatīvas īstenošana, ja tiek ievēroti ekspertu izvirzītie un Ziņojumā iestrādātie ietekmi mazinošie pasākumi.

²³ Atbilstoši ziņojumam plāna un garenprofila taisnojumi tiks īstenoti esošās ceļa konstrukcijas robežās un garenprofila (vertikālos) taisnojumus paredzēts nodrošināt ceļa seguma biezuma robežās, nenorokot dabisko osa grēdu, kas nosakāms kā Paredzētās darbības 1. alternatīvas korigētā varianta īstenošanas nosacījums.

- 2.4. Arī VVD Pārvalde nav izteikusi konceptuālus iebildumus pret sagaidāmās ietekmes novērtējumu, tomēr lūgusi Izstrādātāju precizēt Ziņojumu vairākos ietekmju aspektos, tai skaitā precizēt lietūs ūdens novadīšanas risinājumus, papildus vērtēt ietekmi uz ainavu, kā arī izteikusi iebildumus par Autoceļa P4 posma pārbūves 2. alternatīvu.
- 2.5. Ogres novada Suntažu un Ķeīpenes pagasta pārvaldes paudušas viedokli, ka atbalsta 1. alternatīvu un vēstulēs norādījušas uz projekta labvēlīgo ietekmi uz pagasta ekonomisko situāciju, tūrisma un iedzīvotājiem, kā arī vēstulēs rosina nostiprināt ceļa nomales kā drošības veidu gājējiem un velosipēdistiem. Ogres novada pašvaldība informējusi Ierosinātāju, ka Ogres novada teritorija plānojumā 2012.-2024. gadam 500 m platumā uz katru pusi no Autoceļa P4 projektējamajā posmā noteikta ainaviskā ceļa teritorija, kā arī norāda uz nepieciešamību būvniecības laikā ievērot piesardzības pasākumus autoceļa nodalījuma joslā un būvniecības laikā ievērot putnu ligzdošanas laiku. Ropažu novada pašvaldība izteikusi atbalstu 1. alternatīvai, kā arī sniegusi priekšlikumu izveidot lielāku auto stāvlaukumu un jaunu sabiedriskā transporta pieturvietu pie Dabas lieguma dabas takas un skatu torņa, kā arī atbalstījusi daļēju autoceļa nodalījuma joslas izciršanu gan ceļa pārredzamības, gan ainaviskuma dēļ.

Nosacījumi ar kādiem Paredzētā darbība ir īstenojama:

Novērtējis Ziņojumā sniegto informāciju, kā arī DAP, VVD Pārvaldes, sabiedrības un ekspertu viedokļus, Birojs secina, ka Ziņojuma autori kopumā ņēmuši vērā institūciju un ekspertu izteiktos iebildumus un ierosinājumus ietekmes novērtējumam, vienlaikus Ierosinātāja nav atteikusies no plāna saglabāt Autoceļam P4 esošo normālprofilu un parametrus, kas tiek pamatots ar novērtējuma rezultātiem. Birojs, izdodot šo atzinumu, nekonstatē tādas apstākļus, kas būtu par pamatu aizliegt Ierosinātājas plānoto darbību kopumā, tomēr secina, ka pieļaujams ir tikai 1. alternatīvas koriģētais variants. Lai arī Ziņojumā joprojām ir vairākas neprecizitātes, kas apgrūtina Paredzētās darbības un ar tās veikšanu saistīto ietekmju (izmaiņu) novērtēšanu, Birojs atzīst, ka, ņemot vērā visus novērtējuma aspektus, ir iespējams izdot Noteikumu Nr. 300 39. punktā minēto atzinumu, jo ar atzinumu, tostarp vadoties pēc ietekmes novērtēšanas un piesardzības principiem, ir iespējams noteikt nosacījumus, ar kādiem Paredzētā darbība var būt pieļaujama. Birojs vienlaikus arī atzīmē, ka šis atzinums ir izdots Natura 2000 Novērtējuma ietvaros un aptver tikai jautājumus ĪADT likuma 43. panta un Noteikumu Nr. 300 tvērumā.

Birojs saskaņā ar Noteikumu Nr. 300 40.14. punktu noteic šādus nosacījumus, ar kādiem Paredzētā darbība ir īstenojama vai nav pieļaujama:

1. Ņemot vērā sagaidāmo ietekmi uz Dabas liegumu, tā viengabalainību, ekoloģiskajām funkcijām un aizsardzības mērķiem, Paredzētās darbības 2. alternatīva nav pieļaujama.
2. Ievērojot to, ka paredzēto darbību īstenošanas nosacījumi Natura 2000 teritorijā liek primāri izvēlēties risinājumus, kas nelabvēlīgu ietekmi nerada, kā arī ņemot vērā ietekmes uz Natura 2000 teritoriju novērtējuma rezultātus un atsevišķos trūkumus, pieļaujama ir tikai Paredzētās darbības 1. alternatīvas koriģētā varianta īstenošana.
3. Nav pieļaujams būtiski pārveidot osu grēdas reljefu, kā arī veikt ceļa paplašināšanu. Tādēļ, veicot Autoceļa P4 plāna un garenprofila taisnojumus, tie īstenojami atbilstoši Ziņojumā (attiecībā uz 1. alternatīvu) paredzētajam, tai skaitā tie īstenojami esošās ceļa konstrukcijas robežās un garenprofila (vertikālie) taisnojumi nodrošināmi ceļa seguma biezuma robežās, bez dabiskās osa grēdas reljefa formu nozīmīgiem pārveidojumiem.
4. Atbilstoši Ziņojumā paredzētajam risinājumam un vietām – nodrošināma lietūs ūdeņu novadīšana no ceļa klātnes veidā, kas nerada nogāžu eroziju un izskalošanos Autoceļam P4 piegulošajos biotopos.
5. Koku ciršana īstenojama atbilstoši Ziņojumā paredzētajam risinājumam, kas balstīti uz Koku

eksperta izstrādātajiem nosacījumiem. Darbu apjomi un risinājumi īstenojami Autoceļa P4 nodalījuma joslā, kas atbilstoši Ziņojumam paredzēta 11 m plata.

6. Lai samazinātu traucējumu īpaši aizsargājamo putnu sugu ligzdošanai, koku un krūmu ciršanu pieļaujams veikt laika posmā no 1. oktobra līdz 31. martam.
7. Lai netraucētu savvaļas augu sēklu uzdīgšanu, ar Autoceļa P4 pārbūvi un darbības vietas labiekārtošanu saistītajos darbos nav pieļaujams granti nosegt ar ievestu augsni un sēt zālāju sēklas.
8. Vietās, kur nepieciešams (piemēram, veidojot jaunās ceļa klātnes uzbērumu) un to nodrošina materiālu kvalitāte, Autoceļa P4 pārbūves vajadzībām atkārtoti izmantojama darbības vietā norokamā grunts un pašreizējais ceļa segums. Šim nolūkam izmantojama arī darbības vietā norokamās augsnes virskārta.
9. Īstenojot Paredzēto darbību, maksimāli jāvadās no principa, ka Dabas lieguma teritorijā ārpus Autoceļa P4 klātnes vide jāsauglabā bez mākslīgiem pārveidojumiem.
10. Kur attiecināms, lai novērstu nobrukumu veidošanos, augsnes eroziju un citus nogāžu procesu attīstības riskus, nostiprināšanas darbi īstenojami ar iespējami saudzīgākiem risinājumiem, kas neatstāj paliekošu ietekmi uz īpaši aizsargājamiem biotopiem raksturīgām struktūrām un funkcijām, kā arī iekļaujas dabiskajā ainavā ar piemērotiem materiāliem (piemēram, ar oļiem pildīti gabioni) vai citiem vizuāli neuzkrītošiem paņēmieniem (nogāzē iestrādāts "georežģis" u.c.). Atbilstoši Sugu un biotopu ekspertes norādījumiem, pieļaujams lietot arī sieta pinumu.
11. Ietekmes uz aizsargājamām gliemežu sugām mazināšanai iespēju robežās izcirstos kokus atstāt satrūdēšanai ārpus ceļa ietekmētās zonas un noņemto zemsedzi pārvietot ārpus ceļa ietekmētās zonas.
12. Sešus gadus pēc autoceļa pārbūves atkārtot gliemežu uzskaites. Ja populācija samazinās, abās ceļa pusēs visa Dabas lieguma teritorijā ārpus ceļa seguma jāizkaisa smalkas dolomīta atsijas vai dolomīta milti 0,1 kg uz ceļa metru.
13. Autoceļa P4 pārbūves darbi īstenojami, darbības vietai piekļūstot pa esošo brauktuvi. Tehnikas stāvlaukumu ierīkošana un būvmateriālu uzglabāšana Natura 2000 teritorijā aizliegta; jāizstrādā atbilstošs plāns darbu veikšanai un satiksmes pārvirzei būvdarbu laikā.
14. Veidojošos sadzīves atkritumus savākt un nodot atbilstošas specializācijas atkritumu apsaimniekošanas operatoram.
15. Paredzētās darbības īstenošanai nepieciešami VVD attiecīgās reģionālās vides pārvaldes izdoti tehniskie noteikumi.

Direktors

A. Lukšēvics

2020. gada 16. novembrī